

УКРАЇНСЬКА КНИГА

1 9 7 4

THE UKRAINIAN BOOK	Editor:	Bohdan Romanenchuk
DAS UKRAINISCHE BUCH	Associate	Vasyl Lew
LE LIVRE UKRAINIEN	Editors:	Mykola Kravchuk

Це число видано коштом
Українського Бібліотечного Товариства Америки (УБТА)

Редакційна Колегія: Микола Кравчук, головний редактор;
Ганна Черинь, літер. ред.; члени: Роман Верес, Олександр
Соколишин, Андрій Турчин, Дмитро Штогрин.

З М І С Т :

Андрій Турчин. За професійну активність	65
О. Соколишин. „Апостол” і „Буквар” Івана Федоровича	68
Р. Верес і Д. Штогрин. Від ТУБА до УБТА	74
Степан Воляник. Українські книжки в Клівлендській Публічній Бібліотеці Огляди і рецензії:	82
О. Літописець. Націоналістична преса в історії ОУН	84
Д. М. Штогрин. Світла й тіні українських студій у Гарварді. Р. Кухар	86
В. Янів. Студії та матеріали до нової української історії. Р. Кухар	87
А. Гак (Мартин Задека). Від Гуляй-Поля до Нью-Йорку. Б. Николин ..	89
Петро Рознко. Знавцісні дні. Р. Кухар	91
Р. Володимир. Нація на світанку. В. Кульчицький	92
Р. Володимир. Сучасний вертеп. М. Кравчук	93
Bohdan, F. Dictionary of Ukrainian Surnames in Canada. Р. Верес	94
Rudnyckyj, J. Manitoba Mosaic of Place Names. Р. Верес	95
Directory of Ukrainian Officials (Reference Aid). Р. Верес	95
Ukrainian Toronto (A Guide and Directory). Р. Верес	96
Margaret Fisk, Editor. Encyclopedia of Associations. Е. Басюк	97
Хроніка. Р. Верес	97
(а). Збори Слов'янської та Східноєвропейської Секції	99
Надіслані книжки	100
Листування редакції	101
Зауважені помилки з попередніх чисел	101
Оголошення	102

На пресовий фонд: д-р О. Соколишин — 20 дол.

Передплата 1975 Subscription \$ 5.00

Publisher: UK KYIW Publishing
4800 North 12th St., Philadelphia, Pa 19141, USA

Printed by HARTUR - Ukrainian Printing Co.
923 N. Western Ave. — Chicago, Ill. 60622

Квартальник бібліографії й книгознавства
Т-ва українських книголюбів, Українського
бібліотечного т-ва Америки і Бібліографіч-
ної комісії НТШ.

1974
Pik IV

Андрій Турчин

ЗА ПРОФЕСІЙНУ АКТИВНІСТЬ

Переважну більшість слов'янських і східноєвропейських колекцій в ЗСА створено після другої світової війни. Творення й розбудова цих колекцій вимагали в свою чергу бібліотекарів із знанням хоча б однієї слов'янської мови, найчастіше російської, та, в залежності від позиції, більшого чи меншого обізнання з історією й культурою слов'ян та інших етнічних груп Східної Європи.

Багато наших людей, що покінчили високі студії в Європі, скористало з цього запотребування. Здобувши додаткові дипломи бібліотечних шкіл (до яких приймають осіб, що мають щонайменше диплом бакалавра), вони почали працювати в бібліотеках ЗСА й Канади. Однак багато з цих нових професійних бібліотекарів не поривало своїх зв'язків, бодай чуттєво, з давніми своїми професіями й зацікавленнями. Інші поширювали свої кваліфікації дальшими студіями й ставали викладачами в інших ділянках, покидаючи бібліотекарство цілковито, або частинно. Є й такі, що весь час поза працею в бібліотеці присвячуються політиці, літературі і т. п.

Це все, здається, є причиною, що відносно дуже мале число українських бібліотекарів включилось у працю своїх професійних об'єднань як українських, так і загальноамериканських чи загальноканадських. На загальне число майже двадцять шість тисяч індивідуальних членів Американської Бібліотечної Асоціації на 1 липня 1973 р. українців із ЗСА й Канади було, либонь, тринадцять. Це правда, що членська вкладка в АБА досить висока (для тих, що заробляють сім тисяч доларів і більше, вона сягає 40 - 125 доларів річно, залежно від платні), але вона

однаково висока для всіх, не лиш для українців. Як брати до уваги членство в Товаристві Українських Бібліотекарів Америки, то річна вкладка шість доларів аж ніяк не повинна відстрашувати від членства в ТУБА. Заплатило її всього, мабуть, тільки 24 особи. А де краще, ніж в ТУБА, можна обговорювати свої професійні справи та спільно обмірковувати свої виступи назовні?

... ..

Нас дразнить загальна американська необізнаність у східноєвропейських справах, а ще більше зарозуміла впертість та нехтіть до перевірки застарілих поглядів. Та ми на це махнути рукою не можемо. Кожний з нас, де б він не був, мусить тактовно, але постійно ширити правду і спростовувати брехню. Стоячи осторонь від американського чи канадського життя, важко буде нам числити на будь-який успіх. Щоб мати можливість сказати своє слово, треба перш за все бути присутнім, треба брати участь у житті свого оточення, своєї професії.

Працюючи в університетській бібліотеці від 1953 р., я бачив велику потребу змін у каталогуванні слов'янських книжок. Про це говорив я з працівниками Конгресової бібліотеки та писав їм свої зауваження та сугестії. Довший час одначе все кінчалось гарними словами. Треба було, отже, шукати можливостей дискутувати про ці справи в професійних кругах, а через них впливати на Конгресову бібліотеку.

Довший час бібліотекарі, зацікавлені в слов'янських і східноєвропейських справах через свою працю чи походження, не мали свого власного спеціального об'єднання в рамках Американської бібліотечної асоціації. Вперше я порушив справу заснування окремої слов'янської і східноєвропейської підсекції в рамках Секції предметних спеціалістів на конференції АБА у Вашингтоні в 1959 р. Та багато бібліотекарів, що були зацікавлені у створенні цієї підсекції, не були членами АБА, а ті, що були, не були зацікавлені в творенні нової, для них екзотичної, підсекції. Треба було, цю справу пропагувати в часі чергових конференцій. По кількох роках знайшлись прихильники цієї справи. Зібрано потрібні підписи, виготовлено проєкт правильного й остаточно зимою 1963 р. оформлено підсекцію. Завдяки активності українських бібліотекарів та їх впливові на номінації до Екзекутивного комітету підсекції при перших виборах, наша участь у провіді Слов'янської і східноєвропейської підсекцій досі була далеко більшою, ніж можна було сподіватись на підставі кількості нашого членства в підсекції. Досі не було випадку, щоб хоч один з українців не входив був в Екзекутив-

ний комітет підсекції, яка після ліквідації Секції предметних спеціалістів сама стала Секцією асоціації колезьких і дослідних бібліотек — відділу АБА. Досі чотири українці були головами Секції (Андрій Турчин, Богдан Винар, Дмитро Штогрин та Любомир Винар), а п'ятий буде в 1975 р. Інших кілька українців були секретарями та членами Екзекутивного комітету. Та багато наших бібліотекарів не бере участі в праці АБА, й нема вже з кого вибирати кандидатів до Екзекутивного комітету.

Праця в Слов'янській і Східноєвропейській секції ще й тим важна, що Секція організаційно пов'язана з Американською асоціацією для розвитку слов'янських студій, членами якої є багато бібліотекарів. На конференціях цієї Асоціації є іноді окремі сесії, присвячені бібліотечним справам. На одній з таких сесій на конференції в Денвері 1971 р., два українські бібліотекарі (В. Верига й А. Турчин) мали можливість у своїх доповідях виступити з дальшою критикою Конгресової бібліотеки щодо каталогування матеріалів про Русь-Україну, Росію, СРСР та східноєвропейські країни. Приємно тут відноувати дуже прихильну реакцію учасників конференції, переважно професорів, які окремою резолюцією вимагали від Конгресової бібліотеки спільних нарад у цій справі. Ця нарада відбулась взимі 1973 р. в Конгресовій бібліотеці. Цим разом представники Конгресової бібліотеки рішили трохи поступитись. Спеціальна Комісія для справ каталогування Конгресової бібліотеки при Слов'янській і Східноєвропейській секції АБА відбула своє засідання в Торонто в травні 1973 р., де розглядала конкретні пропозиції змін, виготовлені В. Веругою й А. Турчином. Одначе праця Комісії завмерла на цілий рік. Щолиш у червні ц. р. відбулося чергове засідання Комісії в Торонто. Треба сподіватись, що незабаром Комісія подасть свій проєкт змін Конгресовій бібліотеці. Чи і які зміни Конгресова бібліотека прийме, важко сказати, мабуть, треба буде поштовху свіжих сил та зорганізованої акції в цій справі на терені американських асоціацій, що зацікавлені в розвитку слов'янських та східноєвропейських колекцій. Однак, щоб мати змогу впливати, мусимо бути членами своїх професійних організацій і там себе виявляти. Не нарікаймо, що немає можливостей, та на упередження. Можливості є, тільки треба їх бачити.

О. Соколишин

«АПОСТОЛ» і «БУКВАР» ІВАНА ФЕДОРОВИЧА

(400-річчя від року видання)

Святом української культури слід уважати появу перших датованих друків на українських землях, а саме „Апостола” й „Букваря” Івана Федоровича, які він надрукував у Львові 1574 р. „Апостол” відомий був уже давніше і має досить багату літературу, зокрема українських дослідників, серед яких бачимо таких, як Михайло Возняк, що назвав Федоровича „батьком українського друкарства”, Іван Огієнко, що написав про нього кілька праць, Іларіон Свенціцький, Володимир Січинський, Сергій Маслов, Василь Лев та ін. Також і в Сов. Союзі вийшло чимало праць про нього й про його друки, як, нпр., збірник АН СРСР „В 375-ліття від дня смерті Івана Федорова, 1583-1958”, виданий у Москві в 1959 р., в якому зібрано багато матеріалу про московське друкарство, бо Федорович видрукував 10 років раніше, в 1564 р., „Апостола” в Москві, після чого москвини його прогнали, а друкарню й книжки спалили, підбурені переписувачами книг, які бачили в друкарні загрозу для свого фаху. (Сов. дослідники пояснюють, що то „реакційні церковники вбачали в його діяльності релігійну ересь”). В тому збірнику, крім репродукцій його друків, є теж його передмова й післямова з „Апостола” з репродукцією його тексту кирилицею (ст. 234-247) та „Букваря” (ст. 247-248) в перекладі російською мовою. Кінцівки його друків, т. зв. колофони, представляють герб міста Львова, його друкарський знак та ім'я й прізвище: Іоан Федорович, а не Федоров, як його російські дослідники називають, з додатком, що то „печатник из Москвы” в Московському „Апостолі” з 1564 р. чи „Іван Федорович — друкар-москвитин” у Львівському „Апостолі” з 1574 р., як це видно в праці Е. Немировського „Виникнення книгодрукування в Москві — Іван Федоров”, Москва 1964 р., ст. 245. Опис Львівського „Апостола” дав Я. Д. Ісаєвич за матеріалами львівських „книгосховищ” у збірнику „Книга”, т. 9/1964. На окрему увагу заслуговує збірник „400-ліття руського друкування: 1564-1964”, т. 1, „Руське

книгодрукування до 1917 року" (Москва, 1964), в якому Григорій Коляда надрукував статтю „Початок українського книгодрукування — Іван Федорів у Львові й Острозі" (ст. 66-72) та Я. Д. Ісаєвич — „Книгодрукування у Львові в 16-17 вв." Всі ті книги видані російською мовою, а українською появилася з нагоди 400-річчя книгодрукування в Москві одна тільки більша праця, яка містить переважно пропагандивні матеріали, мовляв, книгодрукування прийшло на Україну з Москви, забуваючи, що першим друкарем церковнослов'янських книг кирилицею був лемко Святополк Фіоля, якого донедавна знали як німця Швайпольта Фіоля, що надрукував у Кракові в 1491 р. п'ять церковнослов'янських книг кирилицею: „Осмогласник", „Часослов", „Тріодь постная", „Тріодь цвітная" і „Псалтир", який не зберігся.

«Апостол» — 1574 р.

Ті церковнослов'янські друки кирилицею були поширені по всій українській етнографічній території, а також на Балканах, у Волощині й Молдавії, та навіть на Московщині. Отже, друкарство українське почалося від лемка Фіоля в Кракові, а не в Москві. Тією українською книгою є збірник „400 років російського книгодрукування" в кн. „Українська Книга" (Київ-Харків 1965), в якій член-кореспондент АН СРСР О. О. Сидоров помістив статтю „Чергові підсумки вивчення видань Івана Федорова" (ст. 23-30), в якій твердить, що „в 16 столітті книгодрукування прийшло на Україну з Москви через Литву й Західну Білорусію" (ст. 29). Чи це так, хай послужать наші аргументи з слов'янськими кириличними друками лемка Святополка Фіоля, видані в Кракові 1491 р. Цю думку підтримує кандидат історичних наук М. М. Сикорський у статті „Ювілей російського книгодрукування" в тім же збірнику, де на ст. 33-ій написано: „Апостол Івана Федорова (з Москви) — перша російська точно датована книга. Але видання, надруковані кириличним шрифтом, який лежить в основі сучасної російської азбуки, з'явилися набагато раніше. Згадаємо „Осмогласник" та „Часословець" 1491 р., які вийшли в Кракові, розраховані на розповсюдження серед православних українців і білорусів". Додати треба ще й Москву, бо тих друків тепер там збереглося найбільше.*)

Втікаючи з Москви, Федорович переїхав на Литву (Білорусь) і на запрошення гетьмана Григорія Ходкевича заложив у Заблудові друкарню в 1568-1569 рр. і надрукував там „Учительне Євангеліє”, а 1570 р. „Псалтир” з гравюрою царя Давида, обидва кириличним письмом. Після Люблинської унії (1569) слов'янське книгодрукування в Кракові занепало, й Федорович переїхав у 1572 р. до Львова, де при фінансовій підтримці міщанства заснував друкарню, в якій уже 25 лютого 1573 р. почав друкувати „Апостола”. Закінчив друк 15 лютого 1574 р. В тому ж році видрукував ще й „Буквар”, якого єдиний оригінальний примірник зберігається в бібліотеці Гарвардського університету. Бюлетень тієї бібліотеки (том 9-ий, ч. 1, 1955 р.) подав репродукцію „Букваря” в цілості із студіями Романа Якобсона й інших. Коли в Україні в 1964 р. відзначували 400-річчя книгодрукування в Москві, звідки, мовляв, друкарство прийшло в Україну, Гарвардська бібліотека подарувала одну відбитку „Букваря” українській бібліотеці в Києві, а видавництво „Дніпро” його перевидало, але в дуже обмеженому накладі На Заході важко було той „Буквар” знайти. В Києві пояснювали, що за недостатчею паперу друковано „Буквар” у малій кількості, і він скоро розійшовся. Треба сподіватись, що в 400-річчя появи „Букваря” у Львові Книжкова Палата України спільно з Академією Наук УРСР його знову передрукують, але в збільшеному тиражі, а коли ні, то черга прийде на катедру українознавства в Гарвардському університеті.

Після надрукування „Апостола” й „Букваря” Федорович опинився в важкому фінансовому положенні і був змушений заставити свою друкарню й книги своїм вірителям. Але в тому ж часі князь Костянтин Острозький запросив його до себе й доручив організувати друкарню. Федорович це охоче виконав і вже в 1575 р. почав друкувати Біблію, а потім „Псалтир” і „Новий завіт”. „Острозька біблія”, перлина українського друкарства, вийшла в 1581 р. Після того друкар знову вернувся до Львова (1582) й намагався викупити свою друкарню від вірителів, але не встиг довести справу до кінця, бо несподівано помер 16 грудня 1583 р.**)

Пізніше друкарню Івана Федоровича викупило Успенське

*) Я теж з рамени НТШ видав Доповіді ч. 22, присвячені 390-річчю друку Івана Федоровича у Львові, Нью-Йорк 1964, та історію віднайдення його „Букваря”, видану в Лондоні 1964 р.

**) Дату смерті подаємо за зб. „Українська книга”, К. 1965, ст. 10. Е. Немировський подає дату смерті 5 грудня 1583 р., а Л. Винар — 6 грудня 1583.

братство у Львові, яке в 1589 р. перейменувалося на Ставропільське.

Відзначаючи 400-річчя Львівського „Апостола”, варто над ним коротенько зупинитися. Книга мала 264 нумеровані сторінки й 15 ненумерованих, друк виразний двокольоровий, чорною й червоною фарбою, з ініціалами, заставками й кінцівками. На кожній сторінці по 25 рядків.

На початку книги поміщений герб Г. А. Ходкевича, а на зворотній сторінці перед текстом — гравюра Апостола Луки в рамцях у вигляді тріюмфальної арки, яку звать „Форта” і яку зробив був сам Іван Федорович. На листках 260-264 надруковане „Післяслово”, яке, за словами О. О. Сидорова (див. його статтю „Чергові підсумки вивчення видань Івана Федорова” в збірнику „Українська Книга”, Київ, 1965, ст. 26), є... „автобіографічна, сумна й надхненна розповідь про шляхи справді великої людини, трудівника й просвітителя”. Там він розповідає про свою працю в Заблудові, як гетьман Ходкевич після Люблинської Унії 1569 р. перестав підтримувати кириличне друкарство й хотів йому подарувати масток, але він відмовився й зі сином помандрував до Львова, де міщани допомогли йому заложити друкарню. Немає там ніякої згадки, що „Апостол” був взорований на Московському з 1564 р.

Друга його книга, якій тепер також минає 400 років, це — „Буквар”, малого розміру. Має 40 листків або 80 сторінок, по 15 рядків на кожній, з післясловом і кінцівкою чи колофоном, з гербом міста Львова і з власним друкарським знаком Федоровича, з іменем і прізвищем, та датами, де й коли книга друкована. В ній є 6 заставок і 3 кінцівки, черенки ті самі, що в „Апостоли”.

На 51-ій стор. поміщена „Господьна Молитва — Отче наш.” Після азбуки йде граматики, а на сторінці 23-ій і на дальших — приписи ортографії та тексти молитов для читання. На ст. 49-79 розміщена кінцівка з гербами міста Львова і друкарський знак Федоровича, із зазначенням, що та грамика надрукована (не „напечатана”, як подають російські дослідники) у Львові 1574 р. Це перша на Сході Європи грамика, й тому таке велике її значення для цілого слов'янського світу, дарма що Роман Якобсон уважає її російським друком і так її насвітлює в своїй студії. Післяслово „Букваря” звучить (по-сучасному) :

„Улюблений праведний християнський руський народе, грецького обряду, те, що я вам написав, не походить від мене, але

ДМЫ БУДУТЬ ВАШИ ЛЮ
 БВИ . ПРИИМЪТЕ ЕЕ СЛЮ
 БОВИ . АА НОННЫХЪ ПИ
 САННХЪ БЛГОУГОДНЫ СЪ
 ВОЖДЕЛЕНІЕ ПОТРУДИТИ
 СЯ ХОЩЕ . АЩЕ БЛГОВОЛИ
 БГЪ , ВАШИМИ СТЫМИ
 МОЛІТВАМИ
 АМИНЬ .

ВЪ ДРЪКОВАНО ВОЛКОВЪ ,
 РОКЪ , А , ФОД .

Кінцева сторінка „Букваря”
 з гербом міста Львова і друкарським знаком Федоровича

я уложив, в короткій формі для скорого навчання молоді, на ос-
 нові божественних апостолів і Богом надхнених Святих Отців
 та й дечого мало з граматики преподобного вітця нашого Івана
 Дамаскина. І якщо цей труд мій стане гідним вашої любови,
 прийміть його з любов'ю, а я хочу ревно потрудитися над інши-
 ми Богу угодними писаннями, якщо Бог поблагословить ваши-
 ми святими молитвами. Амінь.”

В Острозі Федорович надрукував у 1580-1581 рр. нову Гра-
 матику для навчання грамоти дітей.

Бібліографія

- 1) *Возняк, Михайло*: Історія української літератури (в 3-ох томах). Львів, вид. „Просвіта”, 1920-24.
- 2) *Огієнко, Іван*: Історія українського друкарства. Львів, вид. НТШ, т. I, 1925. (Збірник Філологічної секції НТШ, т. 19-21).
- 3) *Огієнко, Іван*: Фундатор постійного друкарства на Україні; життя і діяльність. „Стара Україна”, Львів, НТШ, 1924, ч. 2-5, стор. 21-34.
- 4) *Огієнко, Іван*: Свято української культури; нарис з історії початків українського друкарства. Варшава, вид. „Наш Світ”, 1924.
- 5) *Свенціцький, Ілярій*: Початок книгопечатання на землях України. Жовква, вид. Укр. Нац. Музею, 1924.
- 6) *Січинський, Володимир*: Початки українського граверства і друкарства. Нью-Йорк, 1953, УВАН: Науковий Збірник ч. 2, стор. 46-57.
- 7) *Маслов, Сергій*: Друкарство на Україні в XVI-XVIII ст. Київ, 1924, „Бібліологічні Вісті”, ч. 1-3, стор. 31-67.
- 8) „У истоков русского книгопечатания”. Москва, изд. Академии Наук СССР, 1959, 265 ст. (Має репродукції текстів).
- 9) *Немировский, Евгений Львович*: Возникновение книгопечатания в Москве — Иван Федоров. Москва, изд. „Книга”, 1964, 402 ст. (Ілюстр., порт. та репрод. і бібліографія).
- 10) Всесоюзная книжная палата. Книга исследования и материалы. Сборник IX. Москва, изд. „Книга”, 1964, стор. 54-68 (з репродукціями).
- 11) „Русское книгопечатание до 1917 года. 1564-1917. 400 лет русского книгопечатания, 1564-1964”. Москва, изд. „Наука”, 1964, 662 стор. (Багата бібліографія: стор. 633-650. Українська книга, бібліографія: стор. 643-646).
- 12) „Українська книга”, Редакційно-видавничий відділ Книжкової палати УРСР, Київ-Харків, 1965, 265 стор.
- 13) *Соколишин, Олександр*: У 390-річчя появи „Апостола” і „Букваря” Івана Федоровича у Львові. Доповіді ч. 22. Нью-Йорк, НТШ, 1964, 8 стор. (з репродукціями).
- 14) *Соколишин, Олександр*: Історія віднайдення „Букваря” Івана Федоровича. Лондон, Українська видавнича спілка, 1964, 12 стор (з бібліографією).
- 15) Harvard Library Bulletin, Vol. IX, No. 1, 1955.
- 16) *Винар, Любомир*: Історія українського раннього друкарст-

ва, 1491-1600. Чикаго, Українсько-Американська видавнича спілка, 1963, 86 сторін.

- 17) *Соколишин, Олександр*: Небуденна культурна подія (в 400-річчя появи Львівського „Апостола” та „Букваря” Івана Федоровича. Торонто, „Гомін України”, рік 26, ч. 8 (з 16 лютого 1974), стор. 7-8 (з репродукцією кінцівки „Букваря” з 1574 р.).
- 18) *Соколишин, Олександр*: Велика річниця української культури — 400-річчя появи Львівського „Апостола” та „Букваря” Івана Федоровича у Львові. Мюнхен, „Шлях Перемоги”, ч. 7 /1043/, 1974, стор. 7.

Р. Верес і Д. Штогрин

В і д Т У Б А д о У Б Т А

**Історичний нарис діяльності
Товариства Українських Бібліотекарів Америки**

І. Бібліотекарство —

нова ділянка в українському науково-професійному житті

Можливо, говорити про бібліотекарство як нову ділянку в українському науково-дослідчому, професійному чи освітньому житті видавалось би, на перший погляд, досить ризикованим, бо розвиток цієї ділянки в її модерному характері виводить свій початок ще з 1920-их років. Праці Українського наукового інституту книгознавства, Бібліографічної комісії Української Академії Наук та Всеукраїнської публічної бібліотеки в Києві, Українського бібліографічного товариства в Одесі, Бібліографічної комісії Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, Українського товариства прихильників книги в Празі, зокрема таких авторів, як Ю. Меженко, Д. Дорошенко, В. Дорошенко, С. Сірополко, В. Міяковський, Л. Биковський та цілого ряду інших визначних вчених дали не лише теоретичні основи, але й підстави практичного застосування бібліотекарської професії в щоденній праці науково-дослідчих і публічних бібліотек. Однак, час і специфічні умовини не дозволили бібліотекарству розвинутись у самостійну галузь професійно-наукової праці. З другої сторони, самі його основники, включно із згаданими, в біль-

шості були вченими-спеціалістами інших ділянок науки і в бібліотекарстві являлись радше самоуками, незалежно від того, що опанували його, як на ті часи, бездоганно. Таким чином, з'єднуючи свої дисципліни наукової праці з наукою про книгу, вони виявились більше бібліологами, тобто філософами, теоретиками, істориками друкованого слова та носіями культури книги, аніж практичними працівниками того ж друкованого слова в процесі від його появи на світ до споживання його читачами. Зрештою, це явище в розвитку українського бібліотекарства не було відмінним від праці над книгою і в інших європейських країнах того ж часу, в яких щойно після другої світової війни, чи точніше — в 50-60-х роках бібліотекарство, ідучи загалом за американською школою, набрало усіх прикмет професійної праці.

На американському континенті, зокрема в ЗСА — отій загальноновизнаній колосі систематичної бібліографічної та й іншої довідкової діяльності, бібліотекарство вже після першої світової війни здобуло собі громадянство однієї з підставових царин професійно-наукової та довідкової праці, допускаючи до бібліотечних високих шкіл лише тих кандидатів, які вже мали за собою закінчені університетські студії з інших ділянок. Після другої світової війни, із зростом слов'янських студій в американських високих школах та з поширенням зацікавлення в дослідках східно-європейських проблем в американських бібліотеках, значно поживилась праця над колектуванням східно-європейських, головню слов'янських матеріалів та розбудова існуючих уже слов'янських книгозбірень, зокрема в університетських та дослідних бібліотеках. Так отже для тих українців з високою освітою, що бажали спеціалізуватись у бібліотекарстві, була винятково сприятлива нагода виявитись у цій ділянці науково-довідкової праці, бож, володіючи в більшості кількома європейськими, зокрема слов'янськими мовами, вони знали також ключеві проблеми Сходу Європи.

Вже в першій половині 50-х років деякі українці зуміли здобути бібліотекарську освіту на цьому континенті, зокрема в ЗСА й Канаді, та зайняти відповідальні позиції в університетських і дослідних бібліотеках. В ранніх 60-х роках число українських професійних працівників книжки зросло до понад сотні, і вже тоді постало питання організації цієї нової професійної ділянки. Наукове Товариство ім. Шевченка та Українська Вільна Академія Наук були першими, що відновили діяльність своїх бібліографічних комісій. Одначе, базуючись на традиції своєї давнішої праці, ці новостворені та відновлені клітини обох найви-

цих українських наукових інституцій не змогли вповні зустріти проблеми та відповісти на питання, що кожноденно ставали перед бібліотекарем-українцем, який займав часто важливе становище в розвитку тих же східно-європейських і слов'янських книгозбірень в американських бібліотеках. Так отже, питання організації окремого українського бібліотечного товариства стало потребою часу.

II. Заснування ТУБА та період його організаційної стабільності

Перед кожним українським бібліотекарем в Америці, який у своїй професійно-науковій діяльності бажав рівночасно працювати для розвитку української вільної науки, постало нелегке завдання і разом з цим — проблема розбудови українки в бібліотеці його щоденного зайняття. Завдання це виявилось у перших початках особливо важким до реалізації тому, що в більшості дослідчі та університетські бібліотеки, в яких працювали українці як професійні бібліотекарі, силою проросійської панівної атмосфери уважали своєю амбіцією розбудову передусім російських колекцій. Щойно після мозольної безупинної праці для витворення об'єктивної opinio в наукових університетських колах та дослідчих центрах цієї країни супроти України вдалось українським бібліотекарям приготувати сприятливий ґрунт для започаткування й розбудови українських книгозбірень на місцях своєї праці. З другої сторони, власне українські бібліотекарі, як ніхто інший з українських учених у цій країні, здали собі справу з того, якою бідною в порівнянні з іншими являється ділянка української бібліографії, індексування українських періодиків та біо-бібліографічних довідників, яку повинні розвинути власне вони — працівники книжки. Всі ці та ряд інших проблем заставили ініціаторів заснувати окреме товариство, яке служило б своєю організованою діяльністю власне цим проблемам українського бібліотекарства. У висліді підготовчої праці, ініціативна група, що в її склад входили пп. Богдан Винар, Роман Кос і Осип Данко, скликала 9 липня 1961 року в Клівленді основуючі збори, які при співучасті 15 бібліотекарів¹⁾ заснували Товариство українських бібліотекарів Америки.²⁾ Першу управу новозаснованого товариства, що в скороченні прийняло вже популярну сьогодні назву ТУБА, очолив Степан Воляник, а в її склад увійшли: Б. Винар, перший заступник; О. Данко, другий заступник; Методій Пласкач, секретар; Р. Кос, скарбник.³⁾

Перед управою новозаснованого і наскрізь оригінального та досі незнаного в українській спільноті товариства відразу постав цілий ряд завдань, що їх вона накреслила в передовиці

до першого числа *Бюлетеню ТУБА*, з яких основними були: „заповнити прогалину в українському житті, яка існує з давніх часів і, за малими винятками, не було дотепер поважніших спроб її заповнити” і „щоб не ходити одинцем, а спільно, організовано — і краще служити загальній справі, українські бібліотекарі й заснували ТУБА, що об’єднає нову серед українців професію, рідкісну й не дуже знану чи поширену на наших рідних землях”.⁴⁾ Виконуючи ці завдання, члени управи в першу чергу помістили в українській пресі ряд статей, впорядкували справи організаційного оформлення товариства та зайнялись зібранням заяв вступу в члени ТУБА від знаних їм українських бібліотекарів. В 1962 році управа видала перше число свого офіціозу — *Бюлетень ТУБА*, що появилось у двох мовах, в якому подано було вже адреси 60-ох українських бібліотекарів в ЗСА, більшість яких стали членами ТУБА.⁵⁾ Таким чином, перші кроки в організації та розбудові товариства були зроблені, які вказували, що воно не лише на часі, але конечне, як невід’ємне звено в рості української науково-культурної праці у вільному світі.

В місяці липні 1963 року під час річної конференції Американської бібліотечної асоціації відбулись в Чикаго другі звичайні загальні збори ТУБА, на яких детально розглянено пророблену працю уступаючої Управи, обговорено новий плян діяльності та вибрано нові керівні органи товариства в такому складі: Роман Верес, голова; Петро Гой і Дмитро М. Штогрин, заступники голови; Андрій Мельник⁶⁾, секретар; Еміль Басюк, скарбник. Контрольну комісію очолив Степан Воляник, а її членами стали Микола Кравчук та Андрій Турчин. Нововибрана управа, продовжуючи в загальному організаційну працю, що її почала попередня управа, звернула увагу в першу чергу на організування окремих відділів ТУБА, у висліді чого створено найбільший відділ метрополітальної округи Нью-Йорку під проводом Олександра Соколишина, який репрезентував товариство в діяльності центральних українських організацій з осідком в цій окрузі, зокрема Українського Конгресового Комітету Америки та Конференції українських центральних професійних організацій. Цей відділ провадить досьгодні свою діяльність з О. Соколишином як головою. Заходами Д. Штогрини та О. Соколишина зорганізовано 1965 року відділ в Вашингтоні, що його очолив відомий бібліотекар та громадський діяч Н. Котик-Степанович. Слід підкреслити, що під час основуючих зборів цього відділу вітали працю українських бібліотекарів такі діячі, як проф. Роман Смаль-Стоцький, тодішній голова НТШ,

проф. Пантелеймон Ковалів та проф. Олекса Повстенко; останній промовляв на зборах в імені УВАН. Відділ у Вашингтоні не протривав довго. Причиною цього був не так брак зацікавлення його членства бібліотекарськими проблемами, як брак реального пляну праці, пристосованого до щоденної праці українських бібліотекарів у Вашингтоні, зв'язаної головним чином з Конгресовою бібліотекою та іншими урядовими бібліотеками в столиці. На початку 1965 року офіційно створився також відділ в Урбані при Іллінойському університеті, начислюючи 4-ох членів, що його очолив Д. Штогрин. Одначе, з виїздом з Урбани двох членів відділ фактично перестав існувати як одиниця ТУБА. В Чікаго окремого відділу не створювано з тієї причини, що це місто було осідком управи товариства, яка на місці виконувала й завдання місцевого відділу. В таких більших скупченнях українських бібліотекарів, як Детройт або Клівленд, не вдалось зорганізувати окремих відділів. Іншими слвами, задум праці ТУБА системою регіональних відділів, як це практикується в громадських крайових організаціях та професійних товариствах, таких як товариства українських інженерів і українських лікарів, у практиці, можливо, не був органічним для наших бібліотекарів, якщо ці відділи не мали ясно окресленого завдання.

Крім суто організаційної діяльності, управа започаткувала також професійну працю товариства. Її члени зайнялись передусім упорядкуванням бібліотеки при Українському Музею в Чікаго. В травні 1965 р. зорганізовано було першу Бібліотечну Конференцію в Чікаго, на якій члени ТУБА з Чікаго, Урбани та Блумінгтону прочитали шість доповідей. Того ж року управа видала друге число *Бюлетеню ТУБА* більшого формату, у зміст якого, крім вістей з діяльності товариства та окремих його членів, ввійшли в більшості доповіді з чікагської конференції, як рівнож адресар українських бібліотекарів ЗСА й Канади, що обіймав понад 150 осіб.

В липні 1965 року замість чергових загальних зборів відбулась під час річної конференції АБА в Детройті ширша нарада членів ТУБА, якою проводив в імені управи Д. Штогрин. Ця нарада мала ключеве значення тим, що подала свої рекомендації в справах зміни статуту товариства, зокрема в відношенні до осідку управи та до її назви; беручи до уваги організацію окремих відділів, запропоновано прийняти назву „Головна управа”, яка в дійсності ще перед тим, тобто після створення першого відділу в Нью-Йорку, вживалась в офіційних листуваннях. Крім того, на підставі звідомлень Д. Штогрини про

відбуту конференцію, учасники наради спеціально пропонували головній управі приступити до заснування Бібліографічно-Довідкового центру.

Наступного року (11 липня 1966) відбулись у Нью-Йорку (знову під час річної конференції АБА) треті з черги звичайні загальні збори ТУБА, якими проводив Б. Винар. Помітним на цих зборах було передусім те, що в них взяли участь здебільша члени з Нью-Йоркської округи. З окремими привітальними словами виступили сеньйори української науки, проф. Володимир Міяковський, Архівар УВАН, та проф. Микола Чубатий. Головну управу на цих зборах заступав та складав її трирічний звіт заступник голови Д. Штогрин. Збори після довшої дискусії над діяльністю ТУБА ухвалили окремі резолюції, в яких зокрема підкреслено конечність організації професійної праці системою секцій та комісій і створення окремих періодичних сторінок в українських часописах, зокрема в щоденниках „Свобода” та „Америка”. Рішенням зборів засновано також Український бібліографічно-довідковий центр з осідком у Нью-Йорку. В висліді нарад вибрано нові керівні органи ТУБА в такому складі: головна управа: Р. Верес, голова; Д. Штогрин і Роман Ільницький, заступники голови; Еміль Басюк, секретар-скарбник; О. Соколишин, член г. управи й голова Українського бібліографічно-довідкового центру (УГДЦ); Іван Кобаса, П. Гой та Семен Федюк, члени г. управи й члени УБДЦ. Контрольна комісія: А. Турчин, голова; Любомир Винар і Василь Луців, члени. Після загальних зборів члени нововибраної головної управи, О. Соколишин, П. Гой та Д. Штогрин відвідали головну канцелярію УККА й редакцію щоденника „Свобода” для обговорення співпраці та відкриття окремої сторінки товариства в цьому щоденнику. Крім того, ці ж члени, разом з І. Кобасою та С. Федюком, відбули спеціальну нараду з представниками Українського інституту Америки з мін. Ю. Реваєм на чолі, під час якої узгіднено справу приміщення новоствореного УБДЦентру в Інституті.)

Нововибрана, чи радше, в більшості перевибрана головна управа не змінювала методи своєї дотеперішньої праці в цій каденції. Найбільш діяльними далі були окремі осередки, особливо Чикаго з членами головної управи, які продовжували систематичні місячні сходи, часто в товариській атмосфері в місцевій гостинниці, та періодичні доповіді й рецензійні вечори для ширшої публіки. Крім того, організовано книжкові виставки; одну з них — заходами Д. Штогрини — українських раритетів в бібліотеці Іллінойського університету. Цілий ряд подіб-

них виставок при різних нагодах улаштував Нью-Йоркський відділ, точніше, його голова, О. Соколишин. У Філядельфії, знову ж, незалежно від того, що в цьому місці не існував окремий відділ, місцеві бібліотекарі в імені товариства брали участь в улаштуванні окремих культурних і релігійних імпрез та влаштовували спеціальні книжкові виставки. ТУБА, як окрема одиниця, взяла також участь у Першому Світовому Конгресі Вільних Українців та в Конгресі української вільної науки, організуючи спеціальну Бібліографічну сесію, якою проводив Д. Штогрин і на якій прочитали доповіді проф. Олександр Грановський, Р. Верес, О. Соколишин та Д. Штогрин. Делегація ТУБА на СКВУ, під проводом О. Соколишина, представила окремі резолюції. Слід також згадати, що під час СКВУ в Українському інституті Америки відбулось окреме засідання членів ТУБА, на якому були також українські бібліотекарі з Канади; засіданням проводили Д. Штогрин, О. Соколишин та Андрій Григорович з Торонта.

Четверті з черги звичайні загальні збори відбулись під час конференції АБА 26 червня 1969 року в Атлантік Ситі; ними проводив А. Турчин, як голова президії, і М. Кравчук, як її секретар. Збори відбулись в готелевому апартаменті п. Б. Мельничука з Едмонтону — першого українського книгаря, що з нагоди конференції АБА влаштував виставку українських видань. Під час зборів представники Нью-Йоркського відділу на чолі з О. Соколишином розповсюдили між учасниками нововидане третє з черги число *Бюлетеню ТУБА*, що його видав відділ своїми силами. За головну управу звітував Д. Штогрин. Найважливішими справами порядку дня були 1) характер дальшої діяльності ТУБА; 2) прийняття нового статуту товариства; 3) обговорення можливостей періодичного журналу ТУБА; 4) наділення почесного членства заслуженим діячам української книжки та 5) вибір нових керівних органів ТУБА. Слід підкреслити, що це були перші збори, які відбулись у помітно піднесеному тоні й у гарячій дискусії. Збори ухвалили видавати окремий критично-бібліографічний періодичний журнал під загальною редакцією М. Кравчука в видавництві Української книгарні в Едмонтоні, якщо ТУБА й видавництво детально порозуміються в відношенні характеру та самої техніки видання. Крім того, збори прийняли проєкт статуту, що його виготовив А. Турчин на взір статутів американських професійних товариств.⁸⁾ На внесення О. Соколишина, збори одногослосно потвердили надання почесного членства проф. Ярославові Б. Рудницькому⁹⁾ та надали почесне членство таким особам: проф. В. Міяков-

ському, проф. Леонідові Бачинському, проф. Василеві Левові, проф. Дем'янові Горняткевичеві та проф. Наталії Савченко. В зв'язку з тим, що на протязі двох років Нью-Йорк виявився непридатним місцем для УБДЦентру, збори вирішили поробити заходи, щоб перенести його до Українського Музею в Чикаго, якщо протягом біжучого року його праця в Нью-Йорку не поживається. Головну управу вибрано в такому складі: Р. Верес, голова; Д. Штогрин, перший заступник голови; І. Кобаса, другий заступник голови; Е. Басюк, секретар-скарбник; Віра Іваницька та В. Лучків, члени. Контрольну комісію очолив знову А. Турчин, а її членами вибрано Марту Тарнавську й Володимира Кульчицького. О. Соколишин увійшов до управи з рації свого посту голови Нью-Йоркського відділу.

Каденція нововибраної головної управи тривала цим разом лише один рік, і в тому часі в праці як керівних органів ТУБА, так і його членів, не було помітних змін. Управа почала реалізувати пляни організації згаданого журналу, стараючись заангажувати до його видання Бібліографічну комісію НТШ. Опрацювання проєкту його змісту та оформлення доручено М. Кравчукові. Тим часом голова продовжував редагувати періодично сторінку товариства — „Вісті ТУБА” в кварталнику „Овид”, започатковану ще в 1966 році. Знову вістки з Нью-Йорку вказували, що УБДЦентр, незалежно від намагання окремих членів його управи, не справляється як слід із своїми завданнями.

(Закінчення в наступному числі)

П Р И М І Т К И :

- 1) Крім учасників, заявили за заснування Товариства українських бібліотекарів ще 17 бібліотекарів, які надіслали свої письмові заяви.
- 2) В англійській мові назва товариства звучала: Association of Librarians of Ukrainian Descent of America.
- 3) Бюлетень ТУБА, р. I, ч. 1, ст. /10/.
- 4) „Хто ми”, там же, ст. /1/.
- 5) Бюлетень ТУБА, р. I, ч. 1, ст. /16-17/.
- 6) А. Мельник вкортці зрезигнував з цього посту, і його перебрав Е. Басюк, виконуючи, таким чином, дві функції — секретаря і скарбника.
- 7) Крім того, голова ТУБА відбув ще окрему нараду з мін. Реваєм та остаточно склав умову в справі приміщення УБДЦентру в УІА.
- 8) Англійська назва ТУБА за новим статутом звучала: Ukrainian Librarians' Association of America.
- 9) Головна Управа надала почесне членство проф. Рудницькому скоріше, але ця ініціатива потребувала потвердження загальних зборів. Тут слід згадати, що проф. Рудницький подав ідею створення УБДЦентру ще в 1964 році при зустрічі з членами управи ТУБА.

УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ В КЛІВЛЕНДСЬКИЙ ПУБЛІЧНИЙ БІБЛІОТЕЦІ

Портове місто Клівленд, Огайо, положене над озером Ері, 357 миль на схід від Чикаго й 623 миль на захід від Нью-Йорку — це сьоме по величині місто у ЗСА, що з малої торговельної станиці, основаної 1786 р., стало мільйоновою метрополією, було зачартероване як місто Мозесом Клівлендом у 1796 р.

Населення Клівленду — це мозаїка різних національностей, що в 60-ти відсотках складається з таких етнічних груп, як білоруси, мадяри, німці, поляки, словаки, словінці, українці, хорвати, чехи й інші.

Не дивно, отже, що часто на посаді мейора та інших визначних місцях управи міста стоять особи з котроїсь етнічної групи. В цьому виборчому році кандидатом до Конгресу ЗСА з 23-ої виборчої округи став українець Богдан Футей, який, може, колись стане й посадником цього міста.

Клівленд є осередком багатьох культурних установ — музеїв, театрів, університетів, коледжів, симфонічної оркестри та широко відомої, однієї з найкращих публічних бібліотек.

Клівлендська публічна бібліотека, що почала своє існування в одній кімнаті на подолі міста з шести тисячами книжок у 1869 р., сьогодні приміщується в двох багатопверхових будинках у центрі міста

та в 36-ох відділах, приміщених у різних дільницях Клівленду.

Сьогодні Клівлендська публічна бібліотека є однією з найкращих, після Нью-Йорку, публічних бібліотек у цій країні. Вона має тепер близько 3 і пів мільйона книжок та понад 10,000 періодиків.

Бібліотека не лише служить матеріалом загальній читацькій публіці, але стала також важливим дослідним центром, що має для дослідників-науковців спеціалізований матеріал з усього світу; його організують та ним завідують предметні спеціалісти.

Керівництво КПБ розуміє потреби своїх громадян — членів багатьох етнічних груп, тому й дбає про те, щоб етнічна читацька публіка мала можливість читати книжки в рідній мові. Доказом цього є факт, що сьогодні КПБ має коло 480 шуфлядок каталогових карточок у 35-тьох мовах.

Колекція українських книжок почалася в 1920 р. з 4-ох книжок під назвою „Рутенська колекція”. В 1924 р. цей „рутенський відділ” переназвали на український, що в 1934 р. нараховував уже 1,424 томи українських книжок.

Від самого початку аж до 1972 р. українські книжки містилися в одному з відділів КПБ, т. зв. „Джефферсон Лайбрері”, що містилася в дільни-

ці Клівленду, де було найбільше скупчення українців. В 1972 р., з огляду на те, що українське населення у величезній більшості перейшло в різні інші дільниці та передмістя Клівленду, збірку українських книжок перенесли до центральної бібліотеки на подолі міста, як це вчинено і з усіма іншими етнічними збірками. Це виявилось дуже доцільним і корисним, бо набування й користування книжками тепер централізоване й краще координоване.

Розбудові української колекції, коли вона ще знаходилась у Джефферсон відділі, сприяв великою мірою проф. Володимир Радзикович, який впродовж багатьох років працював у цьому відділі як дорадник у виборі й набуванні українських книжок. Працівником у цьому ж відділі був інж. Євген Тарнавський, який після смерті проф. Радзиковича продовжував його працю.

Сьогодні КПБ має біля 6000 томів українськомовних кни-

жок, окрім англомовних книжок на українські теми.

З журналів КПБ передплачує Український кварталник УККА й кварталник „Українську книгу”, але відділ має також деякі інші українські журнали і часописи, які дехто з українських громадян дарував бібліотеці.

У КПБ працюють тепер дві українки — Арета Галушинська - Надозірна, у Відділі чужинної літератури, і Марта Воляник - Віганд у Відділі каталогування. Допомога в селекції й набуванні відповідних українських книжок запевнена, бо бібліотека має працівників, що добре знаються на творах української літератури та українки взагалі.

Дальший розвиток українки в КПБ залежить від українських читачів метрополітального Клівленду, коли вони будуть більше користуватися українськими книжками, яких так багато в цій великій та цінній бібліотеці міста Клівленду.

ПОЯВИЛАСЯ НОВА БІБЛІОГРАФІЯ

Ukraine; Selected References in the English Language. 2nd edition enlarged and up to date, by Roman Weres. Chicago, Ukrainian Research and Information Institute, 1974. VI, 312 p. LC. № 74-844031

Ціна примірника — \$ 10.00 Замовляти в:

Ukrainian Research and Information Institute
2534 West Chicago Avenue
Chicago, Illinois 60622

ОГЛЯДИ Й РЕЦЕНЗІЇ

О. Літописець

НАЦІОНАЛІСТИЧНА ПРЕСА В ІСТОРІЇ ОУН

Петро Мірчук. Нарис історії Організації Українських Націоналістів, т. 1., 1920-1929. За редакцією Степана Ленкавського. Українське видавництво, Мюнхен, 1968.

Видана праця є поважним вкладом в історію українського націоналістичного руху між двома світовими війнами. Вона є теж точним свідоцтвом боротьби українського народу проти всіх окупантів наших земель. Шкода лише, що дотепер так мало рецензій появилось на цю цінну студию. Над нею працював автор, а пізніше редакція в складі: С. Ленкавський, Д. Чайковський і Д. Штикала.

Не будемо тут рецензувати цілої праці, бо це забрало б багато місця, хочемо лише торкнутися справи висвітлення на сторінках цієї праці історії та ролі української націоналістично-самостійницької преси в поширенні ідей ОУН. Треба сказати, що це питання дотепер належно не висвітлено.

В праці Мірчука українська націоналістична преса не обговорена суцільно. Вона потрактована маргінесово. Замість подати в одному розділі історію та характеристику націоналістичної преси, інформації про неї розкидані по всій книжці. Загально пресі присвячено кільканадцять сторінок, але знайти інформації про неї важко через брак індексу націоналістичної преси. І коли ЛНВісникові, Заграві, Розбудові нації, Сурмі, Вісникові Донцова присвячено доспів місяця, то про деякі видання трапляються лише короткі згадки, а про інші то й зовсім немає згадки. Тому думаємо, що варто подати деякі доповнення та уточнення відомостей про націоналістичну пресу.

В травні 1933 року почав виходити у Львові місячник „Юнацька думка”,

журнал української робітничої та ремісничої молоді. В тому самому році вийшло єдине число часопису „Пробій” за редакцією Дмитра Мирона як безплатний додаток до 7-го числа тижневика „Наш клич”, за травень 1933. Більше не вийшло, бо видавництво „Терем”, що видавало „Наш клич”, почало видавати місячник „Наш фронт”, якого вийшло два числа.

Нема згадки про такі журнали: „Юнацтво” — журнал молодих націоналістів, що виходив у 1928-1929 рр. у Львові за ред. Богдана Кравцева, журнал „Смолоскипи”, орган СУНМ, що виходив за ред. О. Боднаревича в 1927-1929 роках. Перших два роки то був орган Союзу української націоналістичної молоді, а пізніше приватним виданням видавця, що заступав позиції УНДО. Немає згадки про журнал „Пробоем”, що виходив при газеті „Вісті” від березня 1934.

Бракує інформації про такі видання: „Авангард”, тижневик у Коломиї (1937-1938); „Слово правди”, орган громадської критики (Львів, 1932); „Гомін басейну”, двотижневик в Дрогобичі (1937). Також не згадано літературних газет, що виходили замість забороненого журналу „Дажбог”, а саме, тижневика „Обрії” (1936-1937) та двотижневика „Напередодні” (1937-1938), обидва за редакцією Богдана Кравцева.

З початком 1937 року почав виходити у Львові дуже цікавий журнал-місячник літератури, науки, мистецтва й громадського життя „Хрест Меча” за редакцією Дмитра Штикала. Вийшло три, а може чотири зошити.

В праці згаданий двотижневик „Наш світогляд”, науково-виховний журнал за ред. Петра Мірчука, виходив „в другій половині 1936 і на початку 1937 року”. Це помилка: перше число цього журналу вийшло в грудні 1935, а останнє, 9-10-те, 5-го квітня 1936 р. і було сконфісковане. Після того польська влада заборонила журнал.

Крім того, виходили ще такі видання, не згадані в книжці: „Дорога”, журнал для молоді (1937-1938); „Веселка”, дитячий журнал у видавництві „Русалка” (1933), та „Малі друзі” (1937-1938), що виходили у видавництві „Українська реклама”.

Тижневик „Голос”, за редакцією Богдана Кравця, почав виходити в січні 1937 р. й виходив до літа 1939 р. Від 1-го вересня 1938 р. до кінця виходив двічі в тиждень.

На окрему згадку заслуговує видавництво „Дешева книжка”, яке має великі заслуги в ширенні націоналістично-самостійницьких ідей серед української молоді та широких кіл громадянства.

Про це видавництво автор пише: „До видавництва „Дешева книжка” тодішня КЕ ОУН поставилася негативно, тому що видавець і редактори не хотіли координувати своєї видавничої діяльності з працею Організації, хоч користувалися фірмою націоналістичних видань і через це мали великі успіхи. Видавцем того вид-ва був Володимир Кунанець, керівником — Роман Паладійчук...” (ст. 479). Автор не пояснює, в чому полягала б та координація, але далі пише: „Однак, як згадано, тодішня Крайова Екзекутива ОУН негативно поставилася до концерну „Дешева книжка”, мережа членів ОУН одержала наказ бойкотувати його видання, у висліді чого видавництво почало занепадати, а врешті мусіло самоліквідуватися” (ст. 480).

Думаємо, що твердження автора не зовсім вірне. Що рішення КЕ ОУН

бойкотувати вид-во „Дешева книжка” було (здається, в 1938 р.), це правда, але окружні та повітові проводи не давали того рішення вниз, бо не хотіли деморалізувати загалу членів та симпатиків ОУН. Це було тимбільше важке, що в той час ОУН вела бойкот видань „Фронту національної єдності” (ФНЄ) Палієва, бо в його виданнях велася запекла кампанія проти українського націоналізму та ОУН.

Згідно з нашими даними, видавництво „Дешева книжка” існувало до літа 1939 року і з вибухом другої світової війни перестало існувати. Наші припущення підтверджують його видання. В січні 1939 року в серії „Дешева книжка” вийшло ч. 1.: Святослав Боярич. Чому ми називаємося українці..., 32 стор. В лютому ч. 2.: Петро Воїн. Тарас Шевченко.

Маємо теж інформацію в газеті „Національна політика” (ч. 6, стор. 12 від 12 лютого 1939), яка звучить: „З сокальських арештів звільнили редактора „Самоосвітника” Р. Паладійчука, якого арештували на часописній анкеті”.

Видавництво В. Кунанця, крім „Дешевої книжки”, що виходила спершу двічі, а потім раз в місяць (1935-1939) видавало ще такі журнали: „Самоосвітник” (1936-1939); місячник „Молоді друзі” (1937-1938); місячник „Молодняк” (1938-1939); дитячий часопис „Орленя” (1938-1939) і „Геть з більшевизмом” за редакцією Івана Мітринги (1937-1939?). Автор помилково подав назву того журналу як „Антибольшевик”.

Крім періодичних видань, видавництво видавало щорічно „Календар молодого українця”, а також реферати й матеріали на національні свята, співанки „Українська пісня” та серію театральних п’єс п. з. „Нова сцена”.

В книжці немає згадки про декадник „Фронтом”, що почав виходити 10 вересня 1936 року і був видавничий гуртом людей, що не були зв’я-

зані з ОУН. Про це свідчить стаття О. Бойдуника в „Голосі нації” (8 листопада 1936), в якій автор зайняв негативне становище до того журналу. „Фронтом” ставив своїм завданням „боротьбу з комунізмом, марксизмом і матеріалізмом”. Польська поліція заборонила журнал 25 квітня 1937.

Крім „Дешевої книжки”, виходили теж серійні щомісячні видання, які стояли на націоналістичних позиціях; згадаймо: „Промені”, „Всесвіт” та „Новини”. Місячник „Новини” почав виходити в липні 1939 року. Як перший випуск, вийшла брошура Р. Бориса: „Німці в Україні”, в форматі ві сімки на 32 сторінках з обкладинками.

Ця брошура була дуже на часі, бо характеризувала політику німців в Україні в 1918 році та остерігала перед орієнтацією українців на гітлерівську Німеччину.

Із спортових націоналістичних видань згадано „Готові”, зате не згадано журналу „Спорт”, що виходив від 12 лютого 1936 до 4-го серпня 1937 року, тобто до дня розв’язання польською владою Українського Спортового Союзу.

Немає даних про українські націоналістичні видання, що виходили в Карпатській Україні, на Буковині й еміграції.

Варто було б в другому томі Історії ОУН подати повний історичний огляд української націоналістичної преси та її ролі в революційно-визвольній боротьбі.

**

Дмитро М. Штогрин. Світла й тіні українських студій у Гарварді. Товариство Української Студіюючої Молоді ім. Миколи Міхновського, Чикаго-Милвокі, 1973, 81 ст.

Критичну працю д-ра Д. Штогрини попереджують наступні уваги до наболілої в нашому суспільстві Гарвард-

ської проблеми і становище світової управи ТУСМ до Гарвардського осередку українських студій. Висловлені в обидвох увідних статтях думки й побоювання щодо негативного стану сучасного етапу студій українознавства в Гарварді зводяться до ось яких стверджень і рекомендацій:

Самостійної катедри української літератури в Гарвардському університеті немає й її не передбачується. Українську літературу трактуватимуть лиш як підрядний предмет у відділі порівняльної літератури. Тому й у становищі ТУСМ рекомендується груповно прослідити стан на відтинку специфіки українських студій в Гарварді, а зокрема, простежити характер і форму діяльності Фонду катедр українознавства і Комітету Українських Студій. Теж конче проаналізувати програму і зміст викладів українських дисциплін і подати вислід досліджень до відома всієї нашої громади, покликуючи водночас до життя Українську Кураторію для правного, покищо відсутнього там, оформлення катедр українознавства в даній установі.

Після головної частини в книжці поміщена стаття проф. Б. Романенчука „Про нашу літературну мову”, що є характеристичним рефлексом мовознавця на неправильну методологію специфічного викладу української мови в Гарварді й вияснює, як тому зарадити й запобігти дальшим промахам.

В основному корпусі книжки — в солідній, добре аргументованій розвідці „Світла й тіні українських студій у Гарварді”, автор займається подрібно українстичною проблематикою в Гарвардському університеті в окремих розділах праці: „Осідок катедри українознавства”, „Проблема договору з Гарвардом”, „Комітет українських студій”, „Студії й викладачі”, „Видання катедри”, „Українознавчі студії в Гарварді і в інших високих школах”, „Керівництво катедрою”,

„Голоси тривоги”, „Що ж далі” — себто в перспективі майбутнього катедри. Д. Штогрин написав свою працю для здорової дискусії над цим важливим питанням національного значення і для виправлення недомагань, що вже заіснували на самому початку в розбудові україністики в одному із світових навчальних центрів.

Авторові ствердження стосуються таких основних площин: Гарвард уже задалегідь не виказався сприятливими передумовами для влаштування в його розмежування катедри українознавства. Договір у цій справі з Гарвардським університетом дуже незадовільний для української сторони. Комітет українських студій Гарварду складений із професорів некомпетентних у ділянках україністики. Викладачі українських дисциплін (зокрема історії України), за винятком кол. лектора-гостя, проф. О. Оглоблина, не мають відповідних наукових кваліфікацій. Видавнича діяльність катедри (в першу чергу „Гарвардська серія українських студій”) дуже слаба й ненадійна. Авдиторне навчання українознавства зовсім незадовільне і, в порівнянні з програмою україністики в інших відоміших високошкольних установах, стоїть в Гарварді на останньому місці. Керівництво Гарвардської катедрою діє проти інтересів української науки, не бажаючи допустити на становище викладачів відомих українських учених, або просто не орієнтується в потенціалі українців у вільному світі. Замість прилюдно вняснити незрозумілу поведінку Комітету українських студій, керівництво катедри ігнорує конструктивну громадську критику, розправляючись з нею, як начебто з „ворожою затією”.

Дмитро Штогрин пропонує в заключному розділі своєї актуальної праці створити спеціальну комісію, складену з представників провідів українських Церков, наукових організацій та централі УККА, яка прові-

рила б стан дотеперішньої діяльності керівництва українськими студіями катедри і, разом представниками управи ФКУ й Комітету українських студій, вирішила б засадничі питання: устійнення остаточного договору з Гарвардським університетом; випрацювання повноцінної програми курсів українознавства; намічення кваліфікованих викладачів; опрацювання реального плану видань катедри; зорганізування наукових працівників в цілі видання наукових посібників для вжитку студентів; виготовлення плану забезпечення студентів українознавства стипендіями. Без налагодження тих основних передумов праці важко сподіватись успішного майбуття катедри українознавства в Гарварді.

Роман В. Кухар

**
**

Володимир Янів. Студії та матеріали до новішої української історії. З передмовою Наталії Полонської-Васпенко. Український Вільний Університет, Мюнхен, 1970. Серія: Монографії, ч. 16. Ілюстр., бібліографія писань автора, зміст в укр., нім., франц. і англ. мовах, 352 ст.

„Студії й матеріали до новішої української історії” — це черговий цінний внесок у книгу здобутків нашої науки й культури на еміграції. Заголовок цієї наукової праці не зовсім відповідає її змістові, бо йде в ній не так про новішу українську історію в політичному сенсі, як радше про історію й ролі деяких видатних українських установ чи організацій наукового, навчального, релігійно-культурного й освітнього характеру, як, напр., Українське Богословське Наукове Т-во, Український Вільний Університет, Український Християнський Рух, організоване студентство, Т-во „Просвіта”. Автор, заслужений діяч на полі української науки й культури, він же й ректор УВУ, включив у свою

працю теж історичний огляд Міжнародної Вільної Академії Наук у Парижі, як і студію про історика проф. О. Я. Шульгіна, а теж насвітлив питання участі українського студентства 30-их рр. в культурно-освітньому житті нашого народу в окремому нарисі. Дальші розділи тих більших і менших розвідок, що торкаються культурно-наукових і релігійних питань, займаються справою звільнення з заслання Верховного Архiepіскопа, Кардинала Йосифа Сліпого, точною документацією акції французьких інтелектуалів в користь того звільнення, наділенням його почесним докторатом УВУ, ініціативою УХР, скерованою проти релігійних переслідувань в Україні і т. п. Вичерпні списки бібліографії видань УБНТ і наукових писань автора доповнюють цей збірник студій, матеріалів і причників до майбутніх дослідів, а вступне слово проф. Наталії Полонської-Василенко становить потрібне допоміжне введення до книги такого засягу. Кожна з поміщених тут праць заслуговує на окреме обговорення, проте, з уваги на обмежений розмір рецензії, доводиться зробити вибір і звернути увагу тільки на два нариси більш загального характеру, а саме, до теми Т-во „Просвіта” й участі тогочасного українського студентства в культурно-освітньому житті свого народу.

Аналіза Т-ва „Просвіта”, як вияву соціальних прямивань поневоленої національності, переведена в соціологічному пляні, з підкресленням моментів „всенародности” „Просвіти” (в розумінні початкової праці української інтелігенції для села, постійного посилювання її і співдії з селом) і „всеохопности” характеру цієї національної установи (в освітніх, науково-освітніх, культурних, соціальних і політичних діянках). Супроти виправданих історією конструктивних дій української інтелігенції для рідного народу, власне на його службі,

в системі „Просвіти” — засуд і знищення цієї ж інтелігенції советською владою, що претендує бути народною, є яскравим виявом большевицького лицемірства, що й підкреслює в заключенні автор: „Справді, більшої забриханости уявити годі, коли за чесну службу народові треба інтелігенцію, яка у своїй службі жертвувала найціннішим — власним життям, знищити”...

Стаття „Причинки до питання про участь українського студентства в культурно-освітньому житті” бере своєю вихідною точкою безпідставні закиди тогочасної преси на адресу студентської молоді початків 1930-их рр., до чого дав привід студентський виступ проти становища політичного „угодовства” органів „Просвіти”. Як реакція на той виступ представників студентської управи — впали обвинування преси про „низький інтелектуальний стан”, „безідейність”, „брак зацікавлення”, „брак політичних переконань”, „анархізм” тогочасної академічної молоді. Наскільки необосновані були ті закиди, виявляє точний звіт (з залученими таблицями досягів за 1931 і 1932 рр.) діяльності управи й членства української студентської громади того періоду, з її ідейним органом „Студентський Шлях” і посилюваною з року на рік суспільною працею, зокрема в культурно-освітній діяльності. Громадська праця саме й була одною з вимог організаційної програми студентської громади, в узгідненні із світлою традицією суспільної ролі українського студента в житті всього народу. Те становище ілюструє стаття одного з представників тогочасної студентської управи, М. Дужого: „Українське студентство ніколи не обмежувалося рамками своїх студій. З поняттям студентської „професії” все й нерозлучно в’язався момент всесторонньої громадської праці” — підкреслюється у статті. Традиціоналізм, тяглість і послідовність праці стали нашим студентам 30-их

рр. за основні принципи їхньої життєвої практики. Тимто й не дивно, що провідні діячі українського студентства того часу, як, напр., Ростислав Волошин, С. Охримович, Б. Кравців, О. Матла, Б. Романенчук (очевидно, й сам автор праці, В. Янів — Р. К.) стали згодом чільними представниками в різних галузях нашого суспільного життя — політичній, науковій, культурній. Розвідка про участь українського студентства 30-их рр. в культурно-освітньому й суспільному процесі доби кидає ярке світло на громадський інстинкт нашого студента даного періоду й ідейну настанову у його повсякчасній праці.

Збірник „Студії й матеріяли” є konieczними знахідками для майбутніх дослідників дуже цікавої й важливої культурної доби.

Роман В. Кухар

**
*

Анатоль Гак (Мартин Задека). Від Гуляй-Поля до Нью-Йорку; спогади. Видання автора, Новий Ульм, 1973, 326 стор.

Відомий на еміграції фейлетоніст і письменник-гуморист Мартин Задека, що в 20-х роках писав під псевдонімом **Анатоль Гак** або **Антоша КО** і був сучасником Остапа Вишні, вирішив написати свої спомини, щоб, як казав Вишня, нащадки його не забули; а що він не має певності, чи хтось візьметься написати його біографію, то й узявся за цю справу сам. І зовсім правильно зробив, що написав спомини і видав книжкою, бо він чи не єдиний залишився з тієї генерації, що починали писати, коли устійнювалася в Україні большевицька окупаційна влада і коли національна стихія смертельно змагалась і в літературі з маскованим російським імперіалізмом, що крок за кроком тотально опановував все українське життя, матеріяльне й духове.

Почав Анатоль Гак свої спомини ще від свого прадіда, що народився в гайдамацькі часи, в 1754 р., цебто, рівно двісті двадцять років тому, і так захопився оповіданням про давні часи, що забув сказати, коли він сам народився, так що треба на основі різних даних і дат його діда й прадіда вирахувати його вік. Коли його прадід народився в 1754 р., а дід у 1805 р. і жив дев'ятдесят вісім років та переповідав йому, тоді учневі гуляйпільської міністерської (??) народної школи, свою історію, то виходить, що йому, авторові споминів, тепер не менше й не більше, як вісімдесят один рік, отже, лишилось уже зовсім небагато, щоб досягнути дідового віку. І він напевно того віку досягне, чого йому щиро й бажаємо. Але добре Анатоль Гак зробив, що не відзначував свого сімдесят- чи вісімдесятліття, бо часто буває, що після відзначення х-ліття люди відходять.

У першому розділі автор оповідає про своїх предків, а в наступному — про свою родину місцевість Гуляй-Поле, батьківщину свою і свого земляка, відомого гуляйпільського батька українського анархізму (в дійсності він не був батьком, тільки послідовником) — Нестора Махна. Цікаве тут ствердження автора. Він згадує, що 95 відсотків населення Гуляй-Поля становили приходці з Гетьманщини й Запоріжжя, але свідомих національно людей до революції 1905 р. в селі зовсім не було. А нащадки колишньої козацької старшини з українців попереверталися в російських дворян. А зовсім випадково Гуляй-Поле стало колискою українського анархізму (1900-1912). Прініс його в Гуляй-Поле колишній мешканець села, змосковщений чех, і знайшов податливий ґрунт, бо нічого іншого не було; українська партія соц. революціонерів (УСДРП?), по-справжньому організувалась, як каже автор, лише в 1917 р. Якби вона діяла була рані-

ше й міцніше, вона могла бути мати багато більше успіху серед гуляй-пільців, ніж анархісти.

Дальші розділи своїх споминів автор присвятив окремим українським діячам, таким, як Микола Міхновський, письменники Дмитро Бузько, Дмитро Геродот, О. Кобець, С. Пилипенко, О. Вишня, А. Любченко, Ю. Смолич, Я. Мамонтов та ін. Зокрема згадує автор про 1919 рік у Києві та про перші літературні організації: „Плуг”, „Гарт” і „Вапліте”.

Бувши членом „Плуга”, автор, зовсім зрозуміло, обороняє свою організацію перед тими, хто ставиться до неї зневажливо (Ю. Дивнич), бо все таки, каже він, через неї прийшли в українську літературу такі письменники, як В. Сосюра, І. Сеченко, П. Панч, О. Копиленко, А. Головка, Наталія Забіла, В. Гжицький, а між ними тепер поцейбічні — Докія Гумена й В. Чапленко.

Це правда, що ті письменники вийшли з „Плуга”, але яке їх значення в українській літературі, крім двох останніх, що свою творчість розвинули вже на цьому терені, поза всевидючим оком партії, це інша справа. Однак, ніде правди діти, в „Плугі” знайшли були пристановище й такі письменники, що ввійшли в українську літературу ще перед війною, цебто, перед окупацією України більшовиками, як Д. Загул, В. Свідзінський, П. Капельгородський, Л. Яновська, Наталя Романович-Ткаченко та ще деякі.

Зрозуміло також, що автор обороняє й самого „палашу” Пилипенка, з яким йому доводилось працювати — спочатку в „Вістях ВУЦВК” у Києві, а потім у „Селянській правді” в Харкові. Пилипенко організував „Плуг” з доручення партії, перейшовши перед тим від есерів до більшовиків (1919). Цей факт був досі, здається, невідомий або маловідомий, тому й заслуговує на увагу, бо автор не приховує фактів, через що й спомини

його мають більшу історичну важливість.

Не можна тільки погодитися з автором, що обидві організації, „Плуг” і „Гарт”, вишукуючи й гуртуючи селянську й робітничу молодь, мали завдання навчати її літературної майстерності. Саме цього в тих організаціях не було, й за це пішла була суцільна переречка й розкол „Гарту”, а потім велика літературна дискусія. Та найменше дбав про навчання майстерності селянської молоді сам Пилипенко. Партії йшло зовсім про щось інше, зовсім протилежне. Гартівська опозиція на чолі з Миколою Хвильовим поборювала масовізм у літературі й неграмотність літературних селянських і робітничих призовників, а Пилипенко поборював Хвильового і його ідеї. В одній своїй статті, „Голова без хвоста”, він писав, що „селянські письменники не пруть на літературний Олімп, де засів Хвильовий, тільки хочуть працювати в масовій організації, щоб дати масову продукцію масовому читачеві. Продукцію спочатку зелену, сирову, а щодалі кращу й сильнішу”, бо селянські письменники навчаються писати й без Хвильового та Зерова. А партії кваліфіковані письменники не тільки були непотрібні, але й невігідні, бо їй потрібні були пропагандисти, слухняне знаряддя своєї політики. Мистецький рівень літературних творів її зовсім не цікавив.

Дискусійним можна вважати й погляд автора, що Хвильовий, „ніби втративши над собою контроль, став вивертати антимосковські гасла”, для яких, на його, авторову, думку, було заскоро, бо Москва нібито почала була виявляти поступливість перед домаганнями ЦК КП(б)У в національній справі. „Адже гасла, кинуті ним в напрямку Москви, з часом, мимо його волі, перетворилися в безліч бумерангів, які, повернувшись на Україну, влучили не тільки в самого Хвильового, але й у голови тисячів ук-

раїнської інтелігенції. А могла б була ця трагедія і не статися, коли б Хвильовий був стриманішою, обачнішою та далекогляднішою людиною”.

З усією певністю можна сказати, що автор помиляється. Гадана поступливість Москви перед вимогами КП (б)У була виявом того, що Ленін казав: „крок назад, два кроки вперед”. Навіть якби Хвильовий і не висловлював був тих своїх поглядів („Геть від задріпанки Москви”), то наступ Москви на Україну був давно запланований, і мовчанка Хвильового була б його не змінила.

Але авторові вільно мати свої думки — і вільно помилятися. Спомини його, однак, цікаві, багаті й вартісні, вони кидають більше світла на те, що діялось в Україні в 20-х роках в ділянці літератури.

Б. Николин

**
**

Петро Роенко. Знавіснілі дні. Накладом автора. Торонто, 1973, 80 ст., бібліографія авторових праць.

Хоч Петро Роенко має за собою поважний вклад в ділянках науки, літературознавства, журналістики та красного письменства, більшість читачів не достатньо з його діяльністю познайомлена. А він же й автор наукового нариса „Індійська культура і захід”, літературознавчої розвідки „Михайло Орест — адепт духовости нової”, збірки прози „Велика людина та інші твори”, як і понад півсотні статей на літературно-світоглядіві, історіософічні й ідеологічні теми. Писання Петра Роенка, теж під літ. псевдонімом П. Боголюба, пов'язані зокрема з виданнями „Ордену”, „Вільного Слова”, „Світання”, де він був і співредактором.

Петро Роенко народився 1926 р. в Антонівці (Україна) в родині заможних і свідомих українських селян, яких московсько-большевицький ре-

жим вирішив знищити. В намаганнях рятувати життя, перенеслась родина Роенків на Донбас, де Петро проживав і здобував освіту до 1942 р. За німецької окупації України попав П. Роенко до табору примусової праці в Авгсбургу, де й пробував до кінця війни. В рр. 1946-49 студіював він електротехніку, а в 1949 р. виїхав на контрактівні роботи до Австралії. В рр. 1952-54 студіював європейську літературу й філософію, а в 1954 р. закінчив курс українознавства при У-ВУ. В 1955 р. переселився він до Канади, де вчився в Інженерному Інституті в Торонті, закінчивши його в 1959 р.

Крім літературознавчих та журналістичних праць, що ними займався Роенко починаючи з 1956 р., був він теж викладачем історії української літератури на курсах українознавства ім. Ів. Котляревського в Торонті. Поруч із цим пробує Роенко своїх сил і в красному письменстві. Коли у збірці „Велика людина та інші твори” передав есеїст Роенко свій досвід головно з австралійського терену побуту на чужині, то в оповіданні „Знавіснілі дні” повернувся автор у вчасніший період свого життя в батьківщині, подаючи реалістичну картину підбольшевицької й піднімецької займанщини.

Спокійним, об'єктивним тоном описує він потрясаючі сцени голодової смерті в Україні в добу колективізації й інші большевицькі злочинства над безборонною людністю. З такою ж твердою мовою фактів відновлює Роенко й садистичні практики німецьких загарбників — їхнє жорстоке панування, вивози українського населення в Німеччину, брутальну поведінку з людиною. З фотографічною точністю передано епізоди з теренів примусових робіт, бомбардування тощо. Задокументовано тут і вислужницьку роль польських сатрапів зпоміж персоналу в таборі праці.

Це були дійсно „знавіснілі дні” —

доба одурілих, біснுவатих злочинців, що за всяку ціну прагнули панувати всюди над нашим поневоленим народом. В чіткому відзначенні тієї трагічної фази в бутті нашої батьківщини, як і в безпристрасній мові літературного документу, полягає вартість цього невеликого розміром, проте ваговитого твору.

Роман В. Кухар

Р. Володимир. Нація на світанку; роман у двох томах. Том перший: „Мир”. „Українське видавництво”, Мюнхен, 1973, 375 стор.

В часі Другої Світової війни і після неї молодь України, особливо її Західних земель, своїм героїзмом, посвятою, жертвенністю, не зважаючи на незвичайно тяжкі зовнішні обставини, зуміла поставити на порядку денному підметність українського питання. Як та молодь виростала, як формувалася, як гартувалася — питання важливе. Дати бодай частинну відповідь на це питання в мистецькій формі оповіді і є завданням цього тому. Другий том п. з. „Війна”, який ще не появився, говорить вже, як бачимо із слова „Від видавництва”, про ту молодь у дії.

П'ять найважливіших років — перехід від дитячого віку до юнацького — в житті майбутнього командира одного з відділів УПА, Славка Рогатина, показує тут автор, починаючи з того часу, як він був учнем 4-ої класи народної школи (1930), акінчаючи хвилиною, коли він їде до Кракова на спеціальний студійний з'їзд ОУН як член юнацтва ОУН (1935).

Немає тут сюжетного плетива. Розвиток, чи, точніше, виявлення й гартування особовості головного героя та формування його світогляду в основному проходить в хронологічному порядку. Життєві умови, в які ста-

вить автор свого героя, невідрадіні. Мати його працює в бюрі, батько — крамничний помічник і двірник кам'яниці, в якій вони живуть. За батькову принциповість і патріотизм господар дому, сполячений австрієць, постійно йому й родині докучає, робить їхнє життя нестерпним. Дядьки й тітки Славка та їхні діти перебувають на різного роду службах або біднують на селі на малих скравках землі. Вони також не виявляють великої стійкості характеру в зустрічі з членами панівної польської національності. Тітка Олена по різних важких переживаннях виходить заміж за поляка, вояка-інваліда, і часто нарікає на його брутальну поведінку. Дочка тітки Марини теж виходить заміж за поляка, п'яницю й неробу, та й не може кінця з кінцем зв'язати. Один син тітки Катерини одружується з полькою і стає перекинчиком, другий син, якому батько Славка дає приміщення в своїй хаті та знаходить роботу, зв'язується із служницею-полькою і зовсім піддається під її вплив, чим шкодить своєму добродієві, і вкінці стає, як перекинчик, в'язничним сторожем; дочка ж її має з якимсь поляком двоє нешлюбних дітей. Хресний батько Славка одружений з полькою, кар'єрист, а хресна мати одружена з українцем, п'янницею і картярем. Батько одного з товаришів Славка, який мешкає в тій же кам'яниці, що й Славко — безробітний інтелігент і п'яниця; він веде розмови з батьком Славка на різні теми тільки в п'яному стані, а в тверезому його ігнорує.

Однак, все те, вся ота нужда в щоденному житті навкруги Славка, всі оті людські слабості, на які він щоденно дивиться, не мають сили завернути його з вибраної дороги. А вибирає він ту дорогу вже на початку розповіді, коли, йдучи з батьком на недільну прогулянку, заходить до церкви на „відправу”. Закінчуючи молитву, Славко просить: — „Боже,

допоможи мені вирости на свідому людину, батькам на потіху й Україні на славу". Вирішальний вплив у тому напрямі й основну допомогу дають Славкові батько й мати — не дуже освічені, але стійкі, щирі й жертвенні свідомі українці, особливо батько. З ним Славко ходить на недільні прогулянки по Львові і до батькового родинного підльвівського села. Під час прогулянок вони провадять розмови про минуле й сучасне, особисте й народне.

Поважний вплив на Славка має також його перебування, хоч і дуже коротке, в Пласті й Соколі, а ліквідацію тих установ польською владою він дуже глибоко переживає. Симгаж, провідник-побратим Славка з Пласту, має на нього вплив особливої якості. Він репрезентує в розповіді і „студентів”, і „бойовиків ОУН”, яких автор не показує, але їхня присутність постійно відчувається і творить частину тієї патріотичної, високонаснаженої атмосфери, що полонить не тільки Славка, але й Тараса Тьмутороху, в якого родині, як каже Славко, був „справді цілий інтернаціонал”.

Тут атмосферу допомагають витворювати й події, змальовані широко в розповіді, які в реалізації місцевського задуму автора відіграють велику роль. І то не тільки такі події як палення панських скирт і пацифікація, суд і екзекуція Біласа й Данилишина, вбивство комісара Чеховського, процес КЕ ОУН, чи повний трагізм голод на СУЗ, але й контроверсійне тоді свято УМХ, а навіть гагілки на Святоюрській горі на Великдень.

Автор любить малювати пейзажі. Їх особливо багато на початку твору. Стиль їх має посмак бароковості, але живіше їх автор не так для декорації, як радше для кращого розкриття своїх героїв.

Щоб відтворити атмосферу середовища побічних персонажів, автор дає

їм говорити мовою свого середовища, а середовище, в якому росте й гартується головний герой, настільки автором розроблене, що можна фактично говорити про двоїлановість побудови розповіді. На другому пляні можна бачити досить виразно зарисований образ життя суспільних низів міста й підміського села, в якому головну роль грає матеріальна нужда. Своє окреслення знаходить вона в словах Славкового батька: „Біда в місті, біда на селі, де тої біди нема...”, які вириваються йому з уст, коли до нього „підбігає мале, босе хлоп'я, скимлить як песеня, милостині просить”.

Коли взяти до уваги події, які мають бути темою другого тому роману, тоді на перший том, а зокрема на його другий плян розповіді можна дивитися як на зав'язку сюжетного пов'язання. Адже відомо, що на терени, описані автором, прийшла влада „гнаних і голодних”. На тому тлі автор мав нагоду розвинути захопливе сюжетне полотно. Чи він це зробив? — Це питання, з яким закриваємо перший том. Від відповіді на нього великою мірою залежить оцінка цілого роману.

В основному, автор у першому томі, в своєму обмеженому засягу, своє завдання безперечно виконав добре.

В. Кульчицький

**
*

Р. Володимир. Сучасний вертеп; драматичні твори. Мюнхен, Українське видавництво, 1973. 171 ст., \$3.50.

Автор збірки „Сучасний вертеп”, Р. Володимир (він же Р. Кухар), відомий серед української суспільності на чужині як поет, есеїст, письменник, публіцист і науковець, подарував нам черговий твір драматичного жанру.

„Сучасний вертеп” — це збірка драматизованих тем із реальним та

алегоричним сюжетом. Вона складається з 11 драматичних дійств з широкою та різноманітною тематикою. В основі цієї збірки стоїть проблема людини, зокрема української людини на батьківщині та на чужині.

Р. Володимир у своїх драматичних творах, як це підкреслює автор передмови, Б. Романенчук, „нав'язує до давньої української традиції й користується формою давніх діалогів, якими починалася наша драматична література 16-17 ст., але діалогів сучасних, з сучасною тематикою і новим змістом” (ст. 7).

В цій збірці ми бачимо образи української людини, яка наче загубилася в тенетах сучасного світу, в гущі ситого матеріалізму, бездіяльності та байдужності, шукаючи виходу з них та духової дороги до Батьківщини. Він теж представляє нестерпні умовини окупацького терору в Україні та гідну настанову народу проти московського панування.

Творчість Р. Володимира znana не лише на чужині. В 1961 році в 10-тому зошиті журналу „Фенікс” був поміщений один його драматичний твір „На підходах до вершин”, який викликав живе зацікавлення серед літераторів в Україні.

Р. Володимир являється одним з небагатьох репрезентантів, власне, героїчної літератури, що розуміє життя й трактує його як шляхетний змаг за справжні ідеали нації, за вільну людину-борця, якого найкраще характеризують такі слова:

„Як марне і крихке життя
Дорожче волі всім,
Хтось мусить жертвувати ним,
Щоб нація жила”. (ст. 89)

З бібліографічного обов'язку треба підкреслити, що книжка видана чепурно, на гарному папері. Передмову написав Б. Романенчук, відомий літературознавець, а післямову — поет і літературознавець Олесь Бабій. Мова збірки дібраними висловами гармонізує з характерним тоном ок-

ремних її дійств. Книжка дає читачеві не лише естетичне вдоволення, але також примушує задуматись над багатьма проблемами української людини та її буття.

М. Кравчук

**
*

Bohdan, F. Dictionary of Ukrainian Surnames in Canada. Winnipeg-Vancouver, Publ. by the Onomastic Commission of UVAN and Canadian Institute of Onomastic Sciences, 1974, 354 p.

Ця публікація, що вийшла як 47 число серії „Ономастики” УВАН у Канаді, є важним причинком до нашого канадського назвознавства і може бути цінним джерелом для студій українського назвознавства.

Автор подає прізвища — разом коло 37000 — в англійській транслітерації і в оригіналі. Він уживає транслітерації Конгресової бібліотеки, з пропущенням діякритичних знаків, яких на звичайній машині до писання немає. Це не зменшує вартости публікації для дослідника, який, маючи українське прізвище, написане кирилицею, і вмюючи читати по-українському, не потребує діякритичних знаків. Українські прізвища мають тут позначений наголос.

Автор вибирав прізвища з часописів, журналів та інших друкованих джерел, деякі прізвища збирав у терені. До кожного прізвища подав джерело, з якого прізвище взяв.

Словник попереджений передмовою англійською й українською мовами, разом із списком жертводавців на видання публікації, статтю проф. Лярис Залеської-Онишкевич з Прістонського університету про українські прізвища, з багатьма бібліографічними приписками й бібліографією, і решті статтю проф. Ярослава Рудницького (якого автор називає натхненником цієї праці) про антропологічні зміни в ЗСА та Канаді.

Окрім того словник попереджують: список джерел, скорочення прізвищ, інформації про транслітерацію і розрахунок з коштів підготовки рукопису до публікації.

Праця вартісна як джерельний матеріал для дослідника. Авторів належить признати за великий труд та доведення словника до кінця, чого не може дочекатися в нашій дійсності чимало авторів.

Р. Вепес

**
*

Rudnyckyj, Jaroslav Bohdan. Manitoba Mosaic of Place Names. Comp. by J. B. Rudnyckyj with an Introduction by Watson Kirconnell. Winnipeg, Man. Published by the Canadian Institute of Onomastic Sciences with a grant from Manitoba Central Corporation, 1970. 221 p., maps.

Праця відомого українського мовознавця та ономастика, проф. Ярослава Рудницького, це азбучно упорядкована ліста місцевостей Манітоби. При більшості місцевостей автор подає походження назви, історію місцевості та джерело, з якого користав. Подає теж назви місцевостей, що тепер не існують. При деяких місцевостях подає легенди та перекази. Автор використав тут свої давніші праці з серії Ономастики УВАН, а також студію про українсько-канадський фольклор. Працю попереджує передмова автора та вступ проф. Ватсона Кірконнелла.

До довідника додані: пояснення менше знааних ономастичних термінів, пояснення географічних та інших скорочень, зокрема назв публікацій, цитованих при кожній місцевості.

Для тих, що цікавляться етнічним походженням назв окремих місцевостей, був би бажаний етнографічний індекс — список назв місцевостей за етнічним походженням.

Праця появилася з нагоди століття Манітоби.

Р. Вепес

**
*

Directory of Ukrainian Officials. Reference Aid. Washington, D. C. U. S. Central Intelligence Agency, March 1973. 195 p.

Цей довідник, виданий для вжитку працівників американської адміністрації, є вартісним джерелом інформації про адміністрацію Української РСР, про її партійні органи, наукові установи, закордонні представництва і т. п.

Як зазначено в передмові, він виданий окремо від тригомового довідника про Советський Союз з уваги на питому вагу УРСР у Союзі та роллю, яку відграють окремі люди з українського партійного та урядового апарату у всесоюзних органах.

Довідник містить найважливіші дані про УРСР та її населення. В першій частині подає склад керівних органів КПУ — Політбюро, Секретаріату, ЦК (повних членів та кандидатів), Контрольної Комісії та окремих департаментів ЦК. Разом із прізвищами членів політбюро та секретаріату подані також дати їх народження, а при членах інших органів і становище, яке вони займали перед вибором. Окремо подано, яке хто займав становище в часі з'їзду. Далі йде список окремих міністерств з адресами, списком департаментів і прізвищами службовців.

Після того йдуть різні центральні установи та комітети, підлеглі Раді міністрів УРСР, Верховна рада із списком членів окремих комісій та азбучним списком усіх депутатів з означенням їхнього попереднього становища та області, з якої їх вибрано.

Коротко згадано Верховний Суд та Прокуратуру УРСР, як також масові організації, до яких зачислено Ком-

сомол України, Товариство для підтримки армії, фльоти і авіації, Республіканську раду профсоюзів і Союз товариств споживачів. Всюди поданий склад керівних органів.

Є тут теж перелік культурних установ, перш за все Академії Наук УРСР, з переліком відділів та списком усіх академіків і членів-кореспондентів. Далі йде перелік організацій письменників, артистів, журналістів та інших, але найбільше місця відведено Спілці письменників України.

Включені теж товариства для культурних зв'язків із закордоном і представництв при ООН та ЮНЕСКО, із прізвищами голов цих установ.

Довідник замикає перелік областей, при яких подані керівні особи та партійні апаратчики включно з виконавчим комітетом, керівні особи столичного міста, області й редактори обласних часописів.

Всі прізвища й назви установ подані в російській формі. Довідник може бути корисним джерелом для дослідника.

Роман Верес

**
**

Ukrainian Toronto; a Guide and Directory to Ukrainian Arts and Cultural Groups, Organizations and Institutions in Toronto. Prepared for the Second World Congress of Free Ukrainians, November 1-4, 1973. Compiled by Andrew Gregorovich, Toronto, Ukrainian Canadian Committee, 1973. 33 p.

З нагоди Другого світового конгресу вільних українців, відомий з інших публікацій бібліотекар, мгр. Андрій Григорович, опрацював цей довідник, а Торонтський відділ КУК видав як провідник по українському Торонто для учасників СКВУ.

На вступі автор коротко пояснює назву міста й говорить про число українського населення. Після того подає інформації про українську пості-

йну виставку в Каза Лома, здобуту в Кримській війні під Севастополем гармату, подає прізвища видатних українських хокеїстів у хокейовій кімнаті слави, вулиці з українськими назвами, український парк, вичислює українські ресторани й підприємства, оснований або ведені українцями, українських університетських професорів, розповідає про перших українських професіоналістів, про українців, що працюють в торонтській англійській пресі, радію й телевізії, про перші українські церкви різних віровизнань та про оснування торонтського відділу КУК.

Є тут теж систематичний адресар культурних, громадських і суспільних об'єднань та мистецьких ансамблів: хорів, оркестр, танцювальних груп, а також народних домів, українських організацій, мистецьких галерій та торгівців мистецькими виробами, книгарень, гуртків книголюбів, церков, релігійних організацій, кредитовок, бібліотек і музеїв та колекцій українці* ки в канадських бібліотеках.

Після того подає адреси українських періодиків, видаваних у Торонто, радієвих та телевізійних програм, українських програм у торонтських школах, українських шкіл, акредитованих курсів української мови й літератури в публічних середніх школах Торонта та шкіл українознавства. Доповнюють довідник інформації про Торонтський відділ КУК-у.

До довідника додана мапа Торонта із зазначенням на ній важливіших українських установ.

Довідник опрацьований дуже дбайливо. Варто було б, щоб такі довідники появлялися в усіх більших українських скупченнях в ЗСА.

Кращий для цього довідника був би формат 16-ки, що його вживають у більшості довідників, бо його вигідніше носити в кишені чи в жіночій торбинці.

Р. Верес

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ АСОЦІАЦІЙ

ENCYCLOPEDIA OF ASSOCIATIONS.
Margaret Fisk, Editor. 8th edition.
Detroit, Gale Research, 1973, 3 vol.

Енциклопедія Асоціацій належить до дуже потрібних і часто вживаних довідників, який часто можна знайти в бібліотеках. Цей довідник складається з трьох томів. Перший том подає детальні інформації про різного роду організації й товариства в ЗСА — торговельного, професійного, містецького та суспільно-культурного характеру. Довідник подає назву кожної організації, список членів головної управи, число членства, завдання організації, адресу, число телефону і т. п.

Енциклопедія упорядкована за родами організацій і товариств, як торговельні, рільничі, урядово-військові, науково-технічні, виховні, культурні, суспільної опіки, медично-гігієнічні, публічних справ, етнічних груп, релігійні, ветеранські, патріотичні, фізкультурно-спортові, робітничі спілки, неактивні або такі, що перестали існувати і т. п.

На початку першої частини стоїть

опис енциклопедії, зміст та вказівки, як нею користуватись, а при кінці є азбучний покажчик асоціацій.

Того роду довідники вимагають частих змін і перевидань, бо змінюються керівні органи асоціацій, телефони тощо, тому нічого дивного, що це вже 8-ме з черги видання цієї енциклопедії, яке включає сімнадцять тисяч організацій і товариств.

Другий том містить ті самі організації, але впорядковані географічно — за стейтами та містами. Крім того, там поданий поіменний список усіх членів еگزекутиви та управи товариств.

Третій том доповнює два попередні й виходить здебільшого квартално, в формі „вільних листків”, на яких подані нові організації або зміни й доповнення давніших.

З українських організацій і товариств довідник подає 32 позиції. Думаємо, що українських центральних товариств в ЗСА багато більше. Варто було б подбати, щоб усі українські організації були зареєстровані в цьому довіднику.

Е. Басюк

**
*

Х Р О Н І К А

Бібліотекарі відходять на емеритурі

Роман Данилевич, який від осені 1961 р. працював на становищі каталогера в слов'янській секції бібліотеки університету Індіяни в Блумінгтоні, перейшов з днем 1 грудня 1974 р. на емеритурі й планує переїхати до Риму та зайнятися працею в бібліотеці УКУ як і редакційною та видавничою роботою.

Мгр. Іван Коровицький, який працював у бібліотеці Темпл Університету в Філадельфії, перейшов теж на емеритурі і планує виїхати до Сарселю й працювати в редакції „Енциклопедії українознавства”.

Смерть визначного бібліофіла

В лютому 1974 р. помер у Торонті на 51-му році життя відомий бібліофіл інж. Іван Лучків, що зібрав був велику збірку книжок і періодиків, біля 10,000 одиниць.

Стипендії

Д-р Андрій Турчин, бібліотекар для слов'янських та Східноєвропейських студій у бібліотеці університету Індіяни, одержав стипендію та відбув шеститижневу поїздку в бібліотечних справах до країн Східної Європи.

Мгр. Микола Кравчук, бібліотекар-каталогер цієї ж бібліотеки, одер-

жав стипендію на опрацювання бібліографії української преси в Північній та Південній Америках.

Доповіді

Мгр. Микола Кравчук виголосив 14 квітня 1973 р. доповідь на Науковій конференції з нагоди століття НТШ, влаштованій Осередком праці в Чикаго, п. з. „Українська преса Волині, Полісся й Підляшшя, 1905-1944”.

На тій же конференції д-р Роман Верес виголосив доповідь п. з. „Видання Наукового Товариства ім. Шевченка”.

На другій сесії Наукової конференції НТШ 5 травня 1974 р. д-р Дмитро Штогриня виголосив доповідь: „Вклад НТШ в науку українського літературознавства”.

На Науковому конгресі для відзначення століття НТШ, що відбувся в Нью-Йорку в листопаді 1973 р., прочитана була доповідь д-ра Романа Вереса: „Бібліотечна справа в Україні”.

Конференція, присвячена Д. Донцову

В вересні 1973 р. відбулася в Нью-Йорку конференція, присвячена Д. Донцову, і М. Кравчук виголосив на ній доповідь „Вплив Донцова на українське студентство 20-х і 30-х років”. Конференцію організував Сеньйорат Товариства Української Студіючої Молоді ім. М. Міхновського та українське академічне т-во „За рево”.

Екуменічний рух

Мгр. Василь Іващук виголосив доповідь на сходинах в Чикаго п. з. „Психологічні й інші труднощі в екуменічному русі”.

Виставки української книжки та преси

В квітні (14) 1973 р. відбулася в Чикаго з нагоди сторіччя НТШ, в прищенні Українського Музею, виставка видань НТШ, влаштована д-ром Р. Вересом і мгр-ом Е. Басюком при

активній допомозі д-ра Д. Штогриня, який випозичив цінні старі видання НТШ із бібліотеки університету в Урбані та із своєї власної колекції.

В березні ц. р. відбулася в одній із філій Публічної бібліотеки в Філядельфії виставка творів Шевченка та праць про його творчість. Були виставлені книжки в 12-ох мовах.

Бібліотека Манітобського університету в Вінніпегу влаштувала в часі від 5 березня до 5 квітня ц. р. виставку творів Шевченка. Виставлено, м. ін., і перше видання „Кобзаря” 1840 року. Виставку підготували працівники бібліотеки, п. Орися Трач та п. Ярослав Костур, під проводом бібліотекаря мгр-а І. С. Мухина.

В серпні 1973 р. на зустрічі українців у Трой, Огайо, в домі д-ра С. і А. Перейми була зорганізована виставка книжок і періодиків покійного Миколи Надричного, що походив із села Заланив Рогатинського повіту. На виставці були рідкісні книжки та періодики, які виходили між двома війнами в Галичині та на еміграції. Виставку, яку організував д-р Євген Перейма, що працює бібліотекарем в Публічній бібліотеці в Нью-Йорку, оглянуло понад 80 осіб. Після виставки колекція була передана до бібліотеки Українського Музею в Клівленді.

Навесні 1974 р. мгр. Р. Дмитерко і мгр. В. Іващук зорганізували з рамені „Сомопомчі” в Чикаго виставку української дитячої книжки.

Бібліотеки

При філії Українського Католицького Університету в Чикаго зорганізовано бібліотеку, головним бібліотекарем якої став мгр. Р. Дмитерко. Його помічником є мгр. Віра Іваніцька.

Книгарні

Книгарня та крамниця дарунків М. Білоскурського в Детройті-Захід закрилася в травні ц. р. Вона існувала від 1949 р.

Українська Книгарня М. Ганицької в Боффало, Н. Й., теж ліквідується, бо власниця йде на емеритуру. За 20 років книгарня продала книжок на суму понад 180 тисяч доларів.

Читальня

При парохії української католицької церкви св. Костянтина в Міннеаполісі, Мін., 7-го липня ц. р. відбулося відкриття читальні ім. о. Маркіяна Шашкевича.

Р. Верес

**
*

Бібліотекарська хроніка

ЗБОРИ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ТА СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ СЕКЦІЇ

9 липня 1974 р. відбулася в Нью-Йорку в рамках конференції Американської Бібліотечної Асоціації сесія Слов'янської та Східноєвропейської Секції (ССЕС). Секція є складовою частиною Асоціації Високошкільних та Дослідних Бібліотек. Збори відкрив голова Секції о год. 2:30 по полудні та здав короткий звіт. У Секції діяли дві комісії: а) програмово-студійна, яка мала на меті перевірити можливості введення курсу слов'янської бібліографії в американських бібліотечних школах, та б) комісії для студій класифікаційних схем і предметних рубрик Конгресової бібліотеки в відношенні до слов'ян та Східної Європи взагалі.

Звітуючи за першу Комісію, д-р Супут ствердив, що введення окремого предмету слов'янської бібліографії в програму бібліотечних шкіл не було можливим, бо це занадто вузька ділянка. З уваги на це він поставив внесок, щоб цю комісію розв'язати, і збори дали на це свою згоду.

За другу комісію звітував д-р І. Кальдор, який повідомив, що комісія в складі С. Гуменюка, Т. Льоркович, А. Турчина та В. Вериги виконала велику роботу й відбула окремі наради в Торонті 6-7 червня ц. р. На тих нарадах обговорено запропоновані зміни в класифікаційних схемах Конгресової бібліотеки для слов'янських матеріалів, що їх опрацювали — з історії Василь Верига з Торонтського університету, а з літератури А. Турчин з Університету Індіани в Блумінгтоні. Вслід за тим, д-р Кальдор зreferував працю цієї комісії на засіданні Екзекутиви асоціації високошкільних і дослідних бібліотек, яка схвалила працю комісії.

Самі схеми доповнені поясненнями авторів пропонованих змін (В. Вериги та А. Турчина). Всі ці матеріали зредагував С. Гуменюк; вони будуть розіслані всім членам Секції для коментарів та доповнень.

Д-р Кальдор планує zorganizувати незабаром ще одну зустріч з представниками Конгресової бібліотеки для обговорення можливостей введення пропонованих змін. Збори одобрили діяльність Комісії, а д-р Супут висловив окреме признание авторів пропонованих класифікаційних змін у схемах історії, В. Веризи.

Д-р Л. Винар поінформував присутніх про свої заходи дістати субсидії для опрацювання історії етнічної преси в ЗСА, але не мав успіху в АБА. Та він всеж продовжуватиме цю працю в Центрі для етнічних студій у Стейтовому університеті Кент в Огайо.

До нової управи Секції ввійшли: К. Цвельйо як голова, В. Верига як голова-елект, Р. Супут як попередній голова, С. Гуменюк як секретар і В. Залевський як вільний член.

Наступні збори відбудуться 1-го липня 1975 р. в Сан-Франціско.

(a)

НАДІСЛАНІ КНИЖКИ

Просимо видавництва, видавців або авторів надсилати нам свої видання для бібліографії. Для рецензії треба надсилати два примірники.

Олекса Веретенченко. Заморські вина; поезії. Видавництво „Сучасність”, Мюнхен, 1974, 122 ст.

Данко Вітер. Далекі мандри.; повість для молоді. Видав М. Мариняк, Торонто, 1973, 303 ст.

Володимир. Григорій Скворода, лицар святої борні. Інститут Володимира Шаяна. Вид. ч. 7. Із циклю: Історія української філософії. Лондон, 1973, 111ст.

Іван Гриньох. Куди прямує Ватикан? Відбитка з журналу „Сучасність” ч. 4 (160), Мюнхен, 1974, 85 ст.

Григорій Домашовець. Одне півсторіччя (автобіографія, перемішана з власними творами автора, віршовими й прозовими). Вид-во „Кирило-Методіївського Братства”, Ірвінгтон, 1973, 256 ст.

Михайло Драгоманів. Про волю віри; (Наук. - історична розвідка). Вид-ня 3-тє „Кирило - Методіївського Братства”, Ірвінгтон, 1974, 32 ст.

Фрідріх Дюрренмат. Гостина старої дами; трагічна комедія. Переклад з німецької мови Віри Вовк і Є. П. Вид-во „Сучасність”, Мюнхен, 1974, 106 ст.

Богдан Кравців. Глосарій або тлумачний словник таємних, призабутих і не завжди

зрозумілих слів. Зібрав у сонетах... Вид-во „Сучасність”, Регенсбург, 1974, 73 ст.

Федеріко Гарсія Льорка. Чотири драми: Криваве весілля, Пустошня, Панна Розита, Господа Бернарди Альби. Переклад з еспанської Віри Вовк у співробітництві з Вольфрамом Бургардтом і Г. К. Вид-во „Сучасність”, Мюнхен, 1974, 229 ст.

Марія Кузьмович-Головінська. Зарваниця; листки споминів. Вибрані твори — III том. Вид-во „Добра книжка”, 197 вип., Торонто, 1972, 270 ст.

Петро Мірчук. Коліївщина. Гайдамацьке повстання 1768 р. Вид. НТШ, Н. Й. 1973, 319 ст.

Іванна Савицька. З пташиного лету; образки сучасного, дружні усмішки, репортажі. Вид-во „Червона калина”, Н. Й. 1974, 138 ст.

Михайло Сосновський. Дмитро Донцов; політичний портрет. З історії розвитку ідеології українського націоналізму. НТШ, Б-ка українознавства т. 33. Вид-во Trident International Inc. Нью-Йорк, 1974, 419 ст.

Святомир М. Фостун. Над Галичем гримить; історична повість з княжих часів. Вид. СУБ, Лондон, 1973, 284 ст.

Святомир М. Фостун. Пінська конгрегація; (історична розвідка). Вид. Генеральне Цер-

ковне Управління УАПЦ у Великій Британії. Лондон, 1974.

Василь Чапленко. Походження назов „Русь”, „Рось” та споріднених із ними назов і слів. Вид. УТГГ, Мюнхен, 1973, ст. 106-121.

Василь Чапленко. Походження українських прізвищ на „,ук”, „,ик”, „,ак” та на „,чук”, „,чик”, „,чак”. Вид. УТГГ, Мюнхен, 1973, ст. 65-73.

Ювілейний Науковий Конгрес. Програма конгресу й абстракти доповідей. Головна Рада Наукових Товариств ім.

Шевченка. Н. Й. 1973, 104 ст.

Dokumenty. Powszechna deklaracja praw człowieka w językach: Polskim, Białoruskim, Czeskim, Litewskim, Rosyjskim, Słowackim i Ukraińskim. Instytut Literacki, Paryż 1974, 56 str.

Wasył Lew. A Brief History of the Shevchenko Scientific Society by . . . Translated from Ukrainian by Walter Dushnyck. A Century of Dedicated Work for Scholarship and National Shevchenko Scientific Society in the United States. New York, 1973, 60 p.

ПРОСИМО СПРАВИТИ:

„У. К.”, 1973, ч. 1, рецензія „Українські підсоветські довідники”:
підписано М. Кравчук — має бути Ілля Чайковський.

„У. К.”, 1973, ч. 3-4, стор. 97-99, рец. „Учені вузів Української РСР”:
підписано М. Кравчук — має бути Р. Верес.

Ч. 3-4, 1973, стор. 73, рядок 8, друга колонка з долини: надруковано:
колекція Є. Петрушевича — має бути: колекція Ів. Петрушевича.

Ч. 2, 1974, стор. 37, рядок 13, надруковано:

До кінця вересня „Новий час” виходив двічі в тиждень, з жовтня того ж року — тричі в тиждень, а на 1051 числі, від 1-го січня 1932 р. став виходити щоденником . . . Повинно бути:

До кінця вересня 1926 р. „Новий час” виходив двічі в тиждень, в жовтні того ж року — тричі в тиждень, а на 1052 числі, від 1-го січня 1932 р., став виходити щоденником . . .

Ч. 2, 1974, стор. 38, третій рядок з гори, надруковано:

д-р Ю. Струтинський — має бути: д-р Ю. Студинський.

Стор. 38, другий рядок з долини: надруковано: Газета — має бути: Газета.

Подасмо до відома, що в Українському Бібліографічно-Довідковому Центрі можна дістати „Проект класифікації для українських бібліотек поза межами України” д-ра Романа Вереса, який надається для малих українських бібліотек як приватних, так і громадських. Ціна враз із пересилкою — 1 дол. Замовляти на адресу:

Ukrainian Bibliographical Reference Center
2453 West Chicago Avenue
Chicago, Illinois 60622

*Щирий привіт і побажання членству та керівним органам
Українського Бібліотечного Товариства*

і

Українського Книжкового Центру ЗСА й Канади

пересилають

в л а с н и к и

УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ

„АРКА”

Ukrainian Bookstore A R K A Librairie Ukrainienne

3656 ST. LAWRENCE BLVD. MONTREAL, QUE. CAN. H2X 2V4

Tel. 842-3496

Книжки, журнали, часописи — Шкільне й бюрове приладдя
Різьби, вишивки, нитки „Панама” — Платівки
Машинки до писання

НАША СИЛА В НАС САМИХ!

СВОЇ СПРАВИ БЕРІМ У СВОЇ РУКИ!

INCORPORATED 1930

УКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВА «КАЛИНА»

“KALYNA” UKRAINIAN CO-OPERATIVE LTD.

862 Main Street

Winnipeg 4, Canada

Phone JU 6-1223

Книжковий відділ

Мистецький відділ

Ювелірний відділ

Шкільні книжки

Портрети

Чоловічі й

Дитяча література

Листівки

жіночі годинники

Красне письменство

Взори до вишивання

Будильники

Драматичні підручники

Прибори до характеристики

Шлюбні обручки

Перстені, сережки

СВІЙ ДО СВОГО!

В ЄДНОСТІ СИЛА!

ЩАДІТЬ СЬОГОДНІ ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА!

УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЧО-ПОЗИЧКОВА СПІЛКА

ПЕВНІСТЬ

у Чікаго

виплачує найвищі дивіденди, а саме:

5¼ відсотків від звичайних конт,
6¼, 6½, 6¾, 7 та 7½ відсотків від сертифікатів
відповідно до суми ощадностей і часу

Кожне щадничеkonto є забезпечене
Федеральною Урядовою Агенцією до суми \$ 20,000.00

СПІЛКА має до винайму БОГНЕТРИВАЛІ СКРИНЬКИ,
видає чеки, грошові перекази та подорожні чеки

ЩАДІТЬ ЧАС! — КОРИСТАЙТЕ З ПОШТОВИХ УСЛУГ!

SECURITY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

932 - 936 N. WESTERN AVE.

CHICAGO, ILLINOIS 60622

(312) 772-4500

СПІЛКА «ПЕВНІСТЬ» — ЦЕ ВАША УСТАНОВА!

ЗАХОДЬТЕ ДО «ПЕВНОСТИ» БЕЗ ВАГАННЯ!

ОВИД

«ОВИД» появляється вже двадцять шостий рік (від 1949 р.) і втішається популярністю серед читачів у всіх країнах поселення українців на чужині. «ОВИД» появляється при співпраці вже 150 діячів української культури з різних ділянок — літератури, мистецтва, науки і громадсько-суспільного життя. «ОВИД» — це випробуваний приятель української родини, бо журнал своїм змістом створює атмосферу здорового оптимізму.

На бажання висилаємо показові примірники.

Адреса :

OVYD - HORIZON

2226 W. Chicago Ave. — Chicago, Illinois 60622

Д Р У К А Р Н Я

ВИДАВНИЦТВА МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

приймає замовлення на всякі

ВЕЛИКІ й МАЛІ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ

українською, англійською та іншими мовами.

Приймає до друку *офсетом* або *на плоскій машині*

КНИЖКИ, ЖУРНАЛИ,

ПРОПАМ'ЯТНІ КНИГИ НАШИХ УСТАНОВ,

ПОРТРЕТИ тощо

з гарним оформленням і оправою всякої величини.

Виконання робіт шкоро й дуже дбайливе

— зразком можуть послужити такі видання, як твори Тараса Шевченка, Трилогія Богдана Лепкого, «ОВИД», «Корпус Січових Стрільців» та інші.

— Ціни низькі —

Роботи доставляємо

до всіх місцевостей у ЗСА, Канаді та в інших країнах.

MYKOLA DENYSIUK PRINTING CO.

2226 West Chicago Avenue
Chicago, Illinois 60622 USA

УКРАЇНСЬКА
ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

„САМОПОМІЧ”

*ЗАПОРУКОЮ УКРАЇНСЬКОГО ХАРАКТЕРУ
КРЕДИТОВОЇ КООПЕРАТИВИ «САМОПОМІЧ»
Є ВИКЛЮЧНО Й УКРАЇНСЬКЕ ЧЛЕНСТВО!*

- Кожне окреме conto Ваших ощадностей є заасекуроване до висоти 40,000 доларів Державною Агенцією NSUA.
- Оплачуємо ЖИТТЄВЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ:
ВКЛАДИ до висоти 2,000 дол.
ПОЗИЧКИ до висоти 10,000 дол. (крім моргеджових).
- Даємо державні СТУДЕНТСЬКІ ПОЗИЧКИ.
- Відкритий кредит до суми 2,400 дол. тільки на Ваш підпис!
- У нас можна ЗАПЛАТИТИ РАХУНКИ за ЕЛЕКТРИКУ,
ТЕЛЕФОН, ВОДУ й ГАЗ.
- Наші Члени можуть набути: грошові перекази (money orders)
і подорожні чеки (travelers cheques).
- Виплачуємо КВАРТАЛЬНО ДИВДЕНДУ 5½% РІЧНО.
- Вогнетривалі скриньки для переховування Ваших документів
і вартієних речей.
- ДЕПОЗИТОВА СКРИНЬКА в стіні Каси „Самопоміч”.

Наші Філії:

НА ПІВДНІ МІСТА ЧІКАГО
1923 WEST 51st STREET
CHICAGO, ILL. 60609 Tel. 476-9435
(в Домі СУМА)

НА ПІВНІЧНОМУ ЗАХОДІ
5000 CUMBERLAND ROAD
CHICAGO, ILL. 60656 Tel. 625-9830
(в приміщенні парохії св. Йосифа)

SELFRELIANCE FEDERAL CREDIT UNION

2351 W. CHICAGO AVE.

CHICAGO, ILL. 60622

Tel. HU 9-0520 HU 9-0521

*ПАМ'ЯТАЙМО ВСІ,
ЩО КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА «САМОПОМІЧ»
ІСНУЄ НЕ ДЛЯ ДОХОДІВ, А ДЛЯ УСЛУГ!!!*

**УКРАЇНСЬКА
КНИГАРНЯ
В ЕДМОНТОНІ**

ВІД 1914 РОКУ ПОЛАГОДЖУЄ ВСІ ВАШІ
КНИЖКОВІ ПОТРЕБИ, ЯК ВИДАННЯ З УКРАЇНИ,
ТАК І ВИДАННЯ ЕМІГРАЦІЙНІ.

НА БАЖАННЯ — ВИСИЛАЄМО БЕЗПЛАТНИЙ
КАТАЛОГ КНИЖОК Ч. 52 НА 1974 РІК,
ЯКИЙ МІСТИТЬ ПОНАД 7000 НАЗВ.

— ЗАПЕВНЯЄМО УМІРКОВАНІ ЦІНИ І СКОРУ ОБСЛУГУ —

UKRAINIAN BOOKSTORE

P.O. BOX 1640 — 10207 - 97 ST.

Edmonton - Alberta - Canada

T5J 2N9